

ST. OLAV

KATOLSK KIRKEBLAD NR. 1 – 2017

Ny domkirke i Trondheim s. 24

Åpenhjertig: Biskop Eidsvig i intervju s. 4

Klostergrunnlegger: Marie Knudtson s. 10

Veien til Kristus: Jan E. Hansen s. 20

Sensasjon: Klemenskirken funnet? s. 28

Prestene trenger støtte

Vi var en liten gruppe med frivillige, legansatte og biskopen som avsluttet et møte med et felles måltid i OKBs spisesal. Etter at vi var ferdige med å spise, samlet biskopen sammen tallerkenene og bar dem ut. Hverken de andre norsk-etniske rundt bordet eller jeg stusset på det – biskopen satt nærmest døren. Men en av utlendingene reagerte. «Det hadde aldri skjedd på Filippinene. Aldri!» sa han.

TEKST **LISA WADE** ADMINISTRATIV LEDER I OSLO KATOLSKE BISPEDØMME

UNIVERSELL Historien kan illustrere kulturelle forskjeller vi har innad i kirken, noe som preger forholdet til våre prester og biskoper. Det norske sosialdemokrati, vår egalitære kultur og likestillingsidealer er ikke helt i takt med den katolske kirkes hierarki og lære. Dette lever vi med på et vis. I øyeblikk av tvil hjelper det å minne seg selv på at vi tilhører en universell kirke som har eksistert i 2000 år. Men for prester som kommer fra en kultur hvor presten har en opphøyd posisjon både sosialt og åndelig, kan overgangen bli tøff.

Gjennom apostolisk suksessjon, overføringen av religiøs myndighet fra Jesus til den enkelte biskop og lokale prest i dag, har biskopen det fulle og hele ansvaret for bispedømmet, mens sognepresten er øverste leder for menigheten. I noen kulturer er denne posisjonen så etablert at presten aldri blir motsagt. Hans ord er lov, punktum, uansett hva saken gjelder.

LEDERE Dessverre er ikke dette alltid det beste for kirken – eller for presten selv. Våre sogneprester har ikke bare ansvaret for det pastorale arbeidet i menigheten. De er også ledere med juridisk ansvar for absolutt alt som skjer i menigheten, inkludert personaladministrasjon. De må for eksempel kjenne til forskrifter om HMS, verneombudets rolle, brannøvelser, personvern, forskjellen mellom overtid og mertid, statens satser for kjøregodtgjørelse, dialogmøte med sykemeldte, MVA-kompensasjon, innberetning av frynsegoder, byggemeldinger, konflikthåndtering – og ikke minst internkontrollforskriften.

Ingen ledere, heller ikke biskoper eller prester, har tilstrekkelig kunnskap på

alle disse områdene. Samfunnet er blitt spesialisert og hviler på fagfolks kompetanse. Alle som leder en bedrift eller en organisasjon, vet at det er lett å trå feil.

SAMSPILL Og det trås feil, gang på gang, noe som medfører problemer, konflikter og uforutsette kostnader. Håpet er at smerten ved å gjøre feil kan skape en større bevissthet omkring hva som kreves for å lede et bispedømme og en menighet – i et fruktbart samspill mellom presten og legfolk.

Våre biskoper og sogneprester trenger bistand på mange områder om de ikke skal segne om av arbeidsbyrden eller gjøre unødvendige og kostbare feil. Når vi nå trolig går inn i en tid med strammere økonomiske rammer, vil det dessuten være begrenset hvor mange mennesker kirken kan ansette.

TENKE NYTT Frivillig innsats vil derfor bli enda viktigere i årene som kommer. Kirken må tiltrekke seg, utvikle og beholde frivillige i større og større grad. Det handler ikke bare om å ta ansvar for kirkekaffen, selv om det er viktig nok. Våre troende har kompetanse og erfaring på et bredt spekter av områder. Er det noe som kirken kan ha nytte av? Vi må tenke nytt rundt hvordan vi bidrar.

Kirkens ledere må også tenke nytt om hvordan vi anvender og tar imot disse bidragene. Villige hoder og hender er ikke nok. Frivillig innsats må planlegges, organiseres, gjennomføres og takkes for – kort sagt ledes. Og vi må forholde oss til vårt kulturelle mangfold på både preste- og medlemssiden. Det fargerike fellesskapet er berikende, men kan også skape utfordringer for samarbeidet.

MØTEPlass Sidsel Mælands forskning (se St Olav 5/2016) viser at det ikke bare er store kulturelle ulikheter, men også store verdimeslige forskjeller blant katolikker i Norge. Hun påpeker at det er ulike oppfatninger av hvem som er de «beste» katolikkene. Menigheten blir en møteplass der man tvinges til samhandling, ikke uten gnisninger.

Forbløffende ofte går det veldig bra. Mange av våre prester samarbeider godt med for eksempel menighetsrådet. Andre har en vei å gå for å få det beste ut av frivillige; de avviser råd og gjør det kanskje unødvendig vanskelig for seg selv. Bispedømmet arbeider med å gi prestene mer støtte og kulturell innsikt og å skape arenaer for å utveksle erfaringer.

RESPEKT Legfolket har også en vei å gå. Norske katolikker må innse at kirkens råd har ingen myndighet, de er hovedsakelig bare rådgivende organer. Det er biskopen og sognepresten som er ansvarlig for å ta avgjørelser. Men det betyr ikke at rådene er uviktige. I en ramme av gjensidig respekt og med et felles mål, må vi kunne håndtere uenighet.

Katolikker med utenlandsk bakgrunn har ofte en annen utfordring. Av respekt for presten sier de ingenting, selv om de vet han kunne trenge et godt råd. Å være uenig er ikke respektløst, det er å ta saken, kirken og presten på alvor. Vi trenger legfolk som bidrar med konstruktiv kritikk og sier ifra.

Kloke geistlige lytter til råd – og kloke legfolk fremfører disse på en respektfull og balansert måte.

Anke ikke avgjort

I skrivende stund er det ikke avgjort om Oslo katolske bispedømme (OKB) vil anke dommen fra Oslo Tingrett som konkluderte med at Kulturdepartementets vedtak om tilbakebetaling av statstilskudd for årene 2011-2015 er gyldige.

– Vi er i ferd med å hente inn juridiske vurderinger fra nøytralt hold. I tillegg blir ankespørsmålet drøftet med bispedømmets ulike råd. Biskopen vil deretter ta en beslutning om å anke eller ikke, sier Lisa Wade, administrativ leder i Oslo katolske bispedømme.

Hun påpeker at bispedømmet ikke gikk til sak mot staten for å forsvare den såkalte «telefonkatalogmetoden», som ble brukt i en periode og som bispedømmet har beklaget ved gjentatte anledninger.

– Vi gikk til sak mot staten fordi vi mener vi ikke fikk utbetalt for mye statstilskudd i perioden. Vår oppfatning er at vi burde fått beholde tilskuddet for de som under opprydningen faktisk bekreftet at de var katolikker og medlemmer i OKB, sier Lisa Wade.

ST. OLAV

St. Olav – katolsk kirkeblad hvori opptatt «Klippen» (Midt-Norge, 1950-78), «Stella Maris» (Nord-Norge, 1950-68) og «Broen» (Landsdekkende, 1979 - 2009).

**Medlemsblad for
Den katolske kirke i Norge**

Utgis av:

Norsk Katolsk Bisperåd
Nr. 1-2017, årgang 129 ISSN 0802-6726
Oslo katolske bispedømme tlf.: 23 21 95 00
Trondheim Stift
tlf.: 73 52 77 05
Tromsø Stift tlf.: 77 8 56 04

Adresse:

Akersveien 5, 0177 Oslo
Faks: 23 21 95 01
kirkeblad@katolsk.no
www.katolsk.no/
kirkebladet

Vikarierende redaktør:

Lisa Wade (LW)

Redaksjonsmedarbeider:

Kathrine Låver

Nord-Norge-kontakt:

Stiftskontoret tlf.:
77 68 42 77

Midt-Norge-kontakt:

Stiftskontoret tlf.:
73 52 77 05, faks: 73 52 87 90

**Signerte artikler står for forfatterens regning.
Dersom intet annet er angitt, er bildene hentet
fra katolsk.no**

Redaksjonsslutt: 05.02.17

Design og layout: Tangram Design

Trykk: Frode Fjellberg AS **Opplag:** 53 936

Gaver til bladet fra utlandet:

Sparebanken Sør
Postboks 200
4662 Kristiansand
BIC/SWIFT: SPSONO22XXX IBAN: NO43 3000
2275 321

Deadline neste nummer: 29.03.2017

STØ KURS Biskop Eidsvig gleder seg over et bispedømme i sterk vekst og til å ta fatt på nye oppgaver og utfordringer.
FOTO Hans Rossiné.

Vi må løfte blikket

– Aldri før har det vært så mange katolikker i Norge som nå. Det gir oss mange nye muligheter - og noen store utfordringer. Jeg gleder meg til å brette opp ermene og samarbeide med alle innsatsvillige krefter i vårt bispedømme, sier biskop Bernt Eidsvig i dette intervjuet hvor han også kommenterer noe av kritikken som er fremsatt den siste tiden.

TEKST HANS ROSSINÉ

Biskop Eidsvig er full av optimisme et lite stykke inn i det nye året. Rekordmange katolikker, OKB har per i dag 145.432, Trondheim stift 15.142 og Tromsø 6.821. Stadig flere oppsøker våre messer og biskopens avtalebok for 2017 har få blanke felter. Han ser frem til alt som ligger foran oss, men innrømmer også at tiden vi har lagt bak oss har vært krevende.

OPTIMISME – For egen del var 2016 et år med høyt trykk og stor arbeidsmengde. På grunn av registersaken sto mye på spill for oss; økonomi, renommé og husfreden. Men bispedømmet har vist stabilitet, til tross for sterk vekst. Jeg opplever stor optimisme i alle menighetene. Folk jobber godt over hele linjen og vi har stor oppslutning om messer og katekese, fremholder biskop Eidsvig.

Biskopen sitter i sitt kontor i Akersveien 5. Gjennom det halvåpne vinduet høres barnelatter og frydefulle hyl fra skolegården til St. Sunniva. Fra St. Olav domkirke strømmer det ut folk fra en polsk messe.

FLERE SOGN – Våre største utfordringer fremover er å ta imot alle katolikker som kommer til Norge på en god måte, inkludere dem i vårt fellesskap og å betjene de troende i tråd med de forventninger de har. Vi blir nødt til å opprette flere sogn og lokale enheter og å styrke vårt karitative arbeide for dem som lider nød. Her har vi store arbeidsoppgaver, understreker biskopen. Han ønsker seg også en mer aktiv kirke fremover.

Vi må styrke forkynnelsen ved å få flere prester, diakoner og kateketer til menighetene. Vi må bli mye mer synlige og aktive i samfunnsdebatten. Katekesen for

voksne må videreutvikles og kommunikasjonsarbeidet styrkes. Folk må få vite hva vi faktisk gjør, poengterer biskopen.

INGEN PRESTEKRISE – Den katolske kirke i flere land sliter med å få dekket behovet for prester. Hvordan er det hos oss?

– Vi har fem under utdanning, én av disse er diakon, tre blir ordinert til sommeren. Dette dekker ikke behovet, på den annen side er bare 15 prosent av våre katolikker født i Norge. Det kan ta litt tid før det kommer nok kall fra de store innvandringsgruppene, vietnameserne er en positiv unntagelse her. Vi har fått svært god hjelp og forståelse fra biskoper og ordenssamfunn i Polen og Sri Lanka, som har latt mange prester arbeide hos oss. Derfor har vi ingen prestekrise. Vi har rundt 80 prester og det er et ganske greit tall delt på antall katolikker. Men det er viktig å huske at vi alle har plikt til å be for kall. Vi ber unge mennesker stille seg spørsmålet om de har kall til prestegjerning eller ordensliv.

ATTRAKTIV – Hva er din oppfordring til den enkelte troende?

– Alle katolikker har den samme utfordring; å praktisere sin tro, vise sin tro og å vise hvor attraktiv troen er. Mange, også ikke-katolikker, har gleden av å gå i våre messer. Det er viktig for oss alle at døren til verden står åpen. Vi spør ikke hvilken tro folk har. Men vi som katolikker har en felles oppgave i å hjelpe folk til å komme nær troen og lære den å kjenne. Å gi folk muligheten til dette er et ansvar alle vi som troende har.

PARENTES Biskopen understreker at han ikke ønsker å underslå at registersaken har vært krevende for både bispedømmet og enkeltpersoner.

– Vi har i historisk perspektiv kommet oss igjennom krevende tider og vi skal gjøre det nå også. Den katolske kirke har vært i Norge i hundrevis av år, for ikke å si tusen. Vi forbereder oss på de neste hundre årene.

– Får vi lagt registersaken bak oss. Enkelte mener vi aldri burde gått til sak mot staten?

– Når vår historie skal skrives med noe avstand i tid, håper jeg at dette blir et kort kapittel. Den sak Tingretten har tatt stilling til, var juridisk og ikke etisk, den dreide seg om begreper som tilhørighet og aktiv tilslutning. Det var første gang lov om trdomssamfunn ble prøvd for retten. Vi var uenige med myndighetenes tolkning av loven, og det er legitimt. Dommen viser da også at dette er et komplisert juridisk felt og den legger til grunn at de som registrerte, handlet i god tro. Når vi var uenige med staten om den grunnleggende lovtolkning, var den eneste mulighet å gå rettens vei.

BLOMSTRENDE – Det er også fremsatt kritikk for at vi har sviktet våre kjerneoppgaver de siste årene og at penger er rent ut til PR-byråer og advokatkontorer?

– Når det gjelder kjerneoppgavene, vil jeg reservere meg mot dette utsagnet. Jeg minner om at vår vekst fra 2004 har vært formidabel, til mer enn det tredobbelte, og ennå er rundt en tredjedel av katolikkene i OKB uregistrert. >>

SØK ST. PAUL GYMNAS

St. Paul gymnas i Bergen er Norges eneste katolske videregående skole

Du søker St. Paul gymnas via VIGO.no. Frist 1. mars

Har du spørsmål ta kontakt med skolen på 55215930

Sjekk ut skolens hjemmeside: www.stpaulgymnas.no

Den Nordiske valfart til Lourdes

Valfart i 2017

Temaet:
**“Herren har gjort store ting
imod mig”**

Den 24. juli til 31. juli 2017
Indkvartering på Hotel La Solitude og
Accueil Notre Dame.

Fly fra København til Montpellier,
derfra videre med busser til Lourdes.
Halvdagsudflugt til Bartres.

Gejstlig medvirken fra Den Nordiske
Bispekonferanse og valfartspræst
Herbert Krawczyk SJ

Prisen for almindelige deltagere er
DKK 7.750,- og omfatter fly, bus til/fra
lufthavn, ophold med fuld pension,
halvdagsudflugt til Bartres,
valfartshæfte mm.

Medhjelpere deltager til reduceret
pris og kun efter nærmere aftale og
godkendelse af bestyrelsen.

Tilmeldingsmateriale rekvireres hos:
Marianne Larsen: +45 51242390
E-mail: mastla@dsa-net.dk

Tilmeldingsfrist 1. april 2017

Den Nordiske Valfart til Lourdes

NORGES ELDRE KATOLIKKER (NEK)

Sommerleir på Mariaholm 19.–22. juni 2017

Igjen er det duket for NEKs sommerleir på Mariaholm.
Her er det godt å være sammen med folk fra hele landet over 55 år.
Vi møter «gamle» kjente, vi møter nye, en leir vi kan be sammen, disku-
tere, «leke», gå turer i fine omgivelser, utflukter,
mat/grilling/drikke...

I år har vi to foredrag v/ biskop Bernt Eidsvig og
sr. Mette Andréson OP.

Sommerens leirprest er p. Erik Ruud SM.

Pris: kr. 2000,- som inkluderer: 3 overnattinger, 3 frokoster,
3 middager, 2 lunsjer (ta med dynetrekk, laken, putevar og hådklær, kan
leies for kr. 70).

Påmelding innen 1. juni til
Nikoline Myklevik, tlf. 992 60 730
nikoline.myklevik@hotmail.com

Du er registrert når pengene er satt inn på konto 3000.32.36117.

Vi gleder oss, velkommen!
Hilsen styret

Hele programmet på www.katolsk.no

AVHOLDT LEDER På munter snarvisitt innom dyktige damer i regnskapsavdelingen i Akersveien. Her omkranset av (foran fra v): Anne Valtola og Esther Kittelsen. Bak Suhanthini Kirubaharan og Mirabella Andrew (delvis skjult). FOTO Hans Rossiné.

» Kirkens viktigste arbeide skjer i menighetene. Hvert år har vi fått flere prester i tjeneste. Vi får stadig flere permanente diakoner. Våre fire skoler viser imponerende resultater, likeledes er jeg svært tilfreds med katekesen i menighetene. Nye kirker er bygget, gamle er utvidet, for ikke å snakke om det som er skjedd med menighets- og undervisningslokaler. Vår prioritering her er entydig. Overalt ser vi et blomstrende gudstjenesteliv og et imponerende tilbud om messe og skriftemål på relevante språk.

Da registrerings-saken var som vanskeligst, hadde vi ikke folk nok til å takle krisen. Den eneste mulighet vi hadde, var å hyre inn profesjonell hjelp. Vi kunne heller ikke klare oss uten juridisk hjelp. I mangel av en egen juridisk avdeling måtte vi engasjere advokater, sier biskop Eidsvig.

TYDELIGHET Biskopen ønsker seg en tydelig kirke i tiden fremover og et bispedømme og menigheter som gjør klare prioriteringer.

– De tre viktigste prioriteringene for 2017 slik jeg ser det, er for det første at vi styrker det pastorale og liturgiske tilbudet slik at vi når flere med sakramenter og sjelesorg. Vi må ha en forkynnelse som når bredere ut og vi må få flere grupper i tale.

Vi må for det andre la oss inspirere av pave Frans og se vårt felles ansvar for dem som faller utenfor sosiale nettverk og samfunnets omsorg. Vi må se Kristus i vår nestes ansikt.

Og på det mer praktisk-administrative plan, er det viktig å få Akersveien 5 på plass med normalisering av arbeidet og omorganisering av administrasjonen.

NYE GRUPPER – Bispedømmet fortsetter å vokse. Hvordan møter vi dette?

– Vi er i en situasjon hvor vi trenger flere kirker, samtidig som vi også tilbakebetaler penger til myndighetene, eller rettere, blir trukket i kommende tilskudd. Dette er utfordrende, men jeg har tro på at vi får dette til, selv om vi i en periode må balansere ressursbruken bedre.

Vi må utvide kommunikasjonen mot nye grupper og derfor også registrere flere. Vi må vite hvem folk er for å kunne kommunisere med dem. Vi må også styrke dialogen med grupper hvor dialogen i dag ikke er god nok; litauere og estere, fransk-talende afrikanere og latin-amerikanere.

LIVSVERN Biskop Eidsvig ønsker seg også en kirke som tar sterkere del i det offentlige ordskiftet, fra NUK, over lokale menigheter og ulike nasjonale grupper

og til sentralt hold.

– Jeg håper vi kan få styrket engasjementet for kristne verdier i vårt samfunn og bli flinkere til å delta på arenaer hvor verdispørsmål diskuteres. Livets hellighet er en kjerneverdi for oss, det må vi oftere sette på dagsordenen. Spørsmål om livsvern, som abort og aktiv døds-hjelp, er komplekse og svært aktuelle spørsmål, det kan lett bli harde fronter. Vår troverdighet i disse spørsmålene er avhengig av at debattene går hånd i hånd med et engasjement og omsorg for de svakeste i samfunnet.

Skal vårt engasjement bringe frukt, tror jeg også det er viktig at vi står sammen med andre gode krefter i samfunnet, som for eksempel ved å styrke det økumeniske samarbeidet med Den norske kirke.

STYRKES – Og om et år – hvordan vil du da like å oppsummere 2017?

– At alt det gode som er skjedd i 2016 føres videre og styrkes. At vi i langt større grad arbeider konsekvent for å nå de mål vi har satt oss. Jeg håper også at registersaken er et tilbakelagt stadium, og at våre bidrag til det religiøse liv og samfunnslivet i Norge engasjerer, oppfattes som fruktbare og er blitt synlige for langt flere, avslutter biskop Eidsvig.

Det viktigste man kan gi sine barn er **røtter og vinger**

Overskriften beskriver en sentral målsetting for katolske skoler, vi skal medvirke til at elevene får et grunnlag å bygge sitt liv på. Og vi skal gi dem mulighet til å utvikle seg – løfte seg.

GJERMUND A HØGH SKOLERÅD I OSLO KATOLSKE BISPEDØMME

Slik er det også med St. Paul gymnas. Gymnaset er et ektefødt barn av St. Paul skole, som har vært i virke i Bergen siden 1870. Gymnaset startet i midlertidige lokaler med 50 elever i to Vg1-klasser høsten 2012 og er nå fullt utbygd med inntil 270 elever, tre klasser på hvert årstrinn. En godt etablert og vel fungerende St. Paul skole var en forutsetning for etableringen.

Den andre forutsetningen var ikke mindre viktig. St. Franciskusøstrene har i mange år båret frem skolene både i Arendal og Bergen. I det minste frem til 1970, da vi fikk statstilskudd, var vi fullstendig avhengige av søstrenes oppofrende innsats, de hadde en rolle tilsvarende den St. Josephsøstrene hadde for St. Sunniva.

Søstrene var imidlertid først og fremst engasjert i sine sykehus. Franciskusøstrene hadde tre sykehus i Bergen, dessuten i Haugesund, Stavanger, Arendal og

Hønefoss. Sykehusdriften ble avviklet i siste del av forrige århundre som følge av endringer i samfunnet og i kongregasjonene. De fleste av søstrenes eiendommer ble solgt, men noen er overført til bispedømmet eller annen kirkelig virksomhet. Franciskus hospital i Nygårdsgaten er

Utover det søstrene har bidradd med av materielle verdier er deres åndelige arv viktig.

GJERMUND A HØGH SKOLERÅD

blitt prestegård for St. Paul menighet, og øyeklinikken i Parkveien er nå kloster for augustinerne. (Sykehuset i Arendal er blitt tilbakekjøpt for å tjene skolen der.) På sitt siste generalkapittel, før de overlot sin egenstyring til bispedømmet, vedtok franciskusøstrene at deres stolthet, Florida sykehus, skulle disponeres til et katolsk gymnas – de ønsket at det skulle brukes til «noe fromt».

Utover det søstrene har bidradd med av materielle verdier er deres åndelige arv viktig – ikke minst hva fromhet og målrettet arbeidsvilje betyr. Våre katolske skoler er i dag anerkjente virksomheter som vitner om en kirke som er engasjert i samfunnet og som vil bidra til det felles gode. Skolenes bidrag er kvalifisert utdanning som bygger både på vitenskapens og troens erfaringer.

Om våre elever, katolske eller ikke, i tillegg til formelle kvalifikasjoner også tar menneskelige og åndelige verdier med seg inn i sitt voksenliv, har våre katolske skoler en misjon. Ikke minst St. Paul gymnas bygger på grunnlaget fra søstrene.

I pave Johannes Paul II's encyklika Fides et ratio fra 1998 heter det: «Tro og fornuft er som to vinger som løfter den menneskelige ånd.»

Våre skoler vil nettopp dette: Gi elevene røtter og vinger!

BILDE Sr. Gabriela, Sr. Bernarda, Sr. Stephanie, Sr. Sunniva, Sr. Ludovika, Sr. Miriam, Sr. Ellen, Moder Zita, Sr. Beatrice, Sr. Birgitta, Sr. Raymunda, Sr. Pauline, Sr. Marie Terese. Franciskussøstre fotografert foran Florida sykehus ca. 1950. Ulrikens profil i bakgrunnen. FOTO FX-søstrene.

BILDE Moder Beata, søstrenes overforstanderinne 1923–58, var kjent for sin fromhet og generøsitet, men også sin strenghet og nøysomhet. Hun fikk kongens fortjenstmedalje i gull i 1951. FOTO FX-søstrene.

St. Paul gymnas med universitetslinje

St. Paul gymnas tilbyr, i samarbeid med Universitetet i Bergen, et tilpasset løp for elever som vurderer å begynne på universitet eller høyskole etter videregående opplæring.

TEKST **PETTER GJESSING** REKTOR ST. PAUL GYMNAS

Skoleåret 2016/2017 startet St. Paul gymnas opp et eget løp for dem som ønsker å forsere utdanningsløpet sitt og begynne på universitet samtidig som de går i videregående. I likhet med mange andre videregående skoler, har St. Paul gymnas et godt og tilrettelagt tilbud for elever som har utfordringer med å følge den ordinære opplæringen. Det har inntil nå ikke vært tilsvarende gode nok tilbud for dem som trenger ekstra utfordringer.

St. Paul gymnas tilbyr studieforberedende utdanningsprogram. For å ta dette mandatet på alvor har skolen laget et program helt fra starten i Vg1 hvor en ikke bare legger vekt på det faglige innholdet i undervisningen, men også på metodikken. Skolens mål er at elever som går ut fra St. Paul gymnas, ikke bare skal ha de faglige kvalifikasjonene til å mestre et studium i høyere utdanning, men også ha redskapene.

Skolen har derfor satt opp tre satsningsområder for alle elevene. Vi satser på akademisk skriving i samarbeid med Skrivesenteret ved UiB. Dette gir elevene god trening i å skrive akademisk, noe som er en styrke i forhold til

den videregående utdanningen, men også gjør at en mestrer det å skrive oppgaver når en starter på høyere utdanning. Videre satser vi på læringsstrategier. Eleven blir bevisstgjort i forhold til egen læring. Til slutt satser vi på lesestrategier, slik at elevene blir trent i å lese større mengder med tekst.

Elever som starter opp høsten 2017, vil kunne velge et tilpasset løp der de i løpet av 3. klasse på videregående skole begynner på Universitet i Bergen. Eleven vil gjøre seg ferdig med de fleste av de obligatoriske programfagene i løpet av 1. og 2. klasse. Dette gir rom i Vg3 for å studere. Skoleåret 2016/2017 var det første hvor dette ble prøvd ut. 30 elever har valgt ulike ordninger med å ta eksamen ved UiB i tillegg til sin ordinære skolegang ved St. Paul gymnas. Elevene som tok eksamen ved UiB høsten 2016 gjorde det svært bra, med flere A-er. De øvrige elevene fikk B eller C.

Universitetslinjen vil være åpen for søkere fra hele landet. Spørsmål om St. Paul gymnas og universitetslinjen sendes til St. Paul gymnas på gymnas@stpaul.no.

BILDE Frk. Marie Knudtzon fotografert av
Herm. Hamnvist, antagelig i Stockholm
rundt tiden hun konverterte der, i 1903.

Klostergrunnleggeren

Marie Knudtzon (1879–1966)

Det norske høyborgerskaps oppvakte døtre ble gjerne sendt på dannelsesreiser i utlandet. Så også unge frøken Marie Knudtzon, som reiste ut som femtenåring – altså etter middelskole og konfirmasjon. Marie ble sendt utenlands for å lære språk – først til Tyskland, senere til kloster i Frankrike og England.

TEKST JAN FREDERIK SOLEM

EN BETINGELSE Hennes bekjentskap med – og etter hvert studier av – det katolske som hun møtte i utlandet, kom snart til å fylle henne med iver og glød. Hun bestemte seg for å bli katolikk, og det meddelte hun sine foreldre på sin enogtyveårsdag, den 21. april 1900. Hennes far spurte om hun virkelig ville bli familiens sorte får, så fælt syntes han det var! De som valgte å bli opptatt i Kirken, valgte jo også å bli opptatt i en avvikergruppe – kulturelt adskilt fra lutheranere. Men til sist sa han at hun skulle få lov, på betingelse av at hun ventet ett år.

I årene som kom, skulle hun komme til å «danse og more seg» ved hoffet i Stockholm. I en periode var hun der sammen med sin tre år yngre lillesøster Carola. Denne fant tidlig tonen med en svensk adelsmann og giftet seg to dager før sin tyveårsdag i januar 1902. Storesøster Marie fikk katolsk undervisning, formentlig av pater Erik Benelius, til hvem hun fremsa sin abjuratio i Sankta Eugenia kirke i Stockholm den 6. februar 1903.

TIL SVEITS Kammerherre Harald Knudtzon var født i 1814 – det året Norge gikk i union med Sverige, og døde med unionsoppløsningen. Ved sin bortgang i juli 1905 etterlot han seg enken Anna (45) og fire ugifte barn i treslottet på godset Ulleberg ved Larvik – Marie (26), Knut (20), Terje (19) og Nicolay (8).

Tuberkolose – tæring, den grå masse-morder – rammet særlig de unge. På 1800-tallet

og første del av 1900-tallet døde én av syv av denne fryktede sykdommen, og nå var Knut Knudtzon smittet! Etter farens død fulgte Marie Knudtzon sin lillebror til Leysin i de sveitsiske alper, der det to år tidligere var åpnet et sanatorium hvor man behandlet pasientene med helioterapi: rikelig med sol og frisk luft. Røntgenapparater hadde man også – dette sanatoriet var nemlig det fremste i verden den gang, så man kunne avsløre de fuktige flekker på lungene.

PATER LUTZ Det gikk – og går fremdeles – tog, en tannstangbane, oppover den bratte strekningen fra Aigle til Leysin. Fra stasjonen ble de hentet med hest og vogn eller slede, og brakt opp til sanatoriet – Grand Hôtel Leysin. Et inntrykk av hvordan det kunne være, får man ved å lese Thomas Manns roman *Der Zauberberg* (Trollfjellet). Og filmatiseringen fra 1982 er delvis filmet on location i dette hotellet! Det gamle hotellet heter nå Belle Époque campus, og er en del av Leysin American School of Switzerland.

I 1905 fikk Grand Hôtel også en ny katolsk kapellan. En tredve år gamle dominikaner fra Alsace, p. Ambrosius Joseph Lutz OP, ble sendt hit for å komme seg etter å ha blitt syk etter fem år i Mar-Yacob og Mosul, der han hadde undervist i teologi ved det syro-kaldéiske seminar. For konvertitten Marie Knudtzon var han et kjærkomment bekjentskap, og de neste to årene må de ha sett hverandre ganske ofte – når hun ikke var på reise selv.

Hun tok vare på enkelte souvenirer fra sine reiser – et bevis på at «M[ademoiselle] Marie-Thérèse Knudtzon» var registrert som medlem av Erkekonfraterniteten Notre-Dame de Montligeon for utfrielse av de glemte sjeler i skjærsilden, datert den 14. august 1906; adgangstegn til Vatikanet påsken 1907 og 1908; medlemsbevis i Rosenkransfraterniteten i Santa Maria sopra Minerva, undertegnet av p. Vincenzo Novaro OP den 7. april 1907; og, endelig, et papir på at «Suor Maria Caterina Knudtzon» den 26. april 1907 avla løfte om å leve etter Den salige Dominikus' botsordens regel til sin død, bevitnet av p. Domenico Antoni OP.

DOMINIKANER - TERTIÆR Marie Knudtzon var nå altså tilsluttet den dominikanske tredje-orden, hun var blitt tertiær – det man siden 1970-tallet kaller legdominikaner. (I Norge har man i den dominikanske tredje-orden brukt stavemåten «tertiær» og uttalt det slik, mens man i den fransiskanske tredje-orden har skrevet «tertiar», som i Danmark.)

Kirkeretten av 1917 regner med tre typer katolske foreninger for legfolk:

1. Tredjeordener, hvis formål er «en høyere kristelig fullkommenhet» – altså personlig omvendelse. Her finner vi legfransiskanerne, legdominikanerne og sekulærkarmelittene.
2. Konfraterniteter, hvis formål er å fremme bestemte andaktsformer, fromhetsliv og katekese.
3. Alle andre «fromme foreninger», for eksempel St. Olavs Forbund som organiserte

alle menighetslagene i landet, og Norges Katolske Kvinneforbund fra 1924. I begge disse foreningene kom frk. Knudtzon til å ha verv.

PIAZZA FARNESE Skandinaviske katolikker i Roma hadde et møtested i Piazza Farnese, hvor baronesse Edle Wedel-Jarlsberg, f. Rosenørn-Lehn, holdt en slags katolsk salong der man snakket fransk. Den dansk-fødte baronesse og hennes norske mann, den pavelige kammerherre Wilhelm Wedel-Jarlsberg, hadde konvertert i 1881 hos en biskop tilhørende den dominikanske tredje-orden, monsignor Gaspard Marmillod, som senere ble kardinal. I 1899 utga hun en bok om dominikanerordenens historie i Norden – Une page de l’Histoire des Frères-Prêcheurs : La Province de Dacia (Danemark, Suède et Norvège). Før 1897 forbød Grunnloven «munkeordener» å slå seg ned i Norge, men etter en grunnlovsendring stod ikke lenger noe i veien.

Frk. Knudtzon fikk for seg at dominikanere var godt egnet for den katolske misjon i Norge, og kunne gjerne tenke seg å være det lille frø – å bli nonne i en fremtidig klostergrunnleggelse. En dominikaner i Roma gav henne imidlertid det råd at hun skulle bli hos sin mor så lenge hun levde, selv om hun ble godt sørget for av tjenerskap på Ulleberg.

Etter at p. Lutz ble beordret fra Leysin til Palermo (og siden Wien, deretter Mulhouse i sitt hjemland Alsace), ble Marie hos sin stakkars bror Knut til han døde i slutten av august 1910, 25 år gammel. Hun vendte så hjem til Ulleberg

– til sin mor og tretten år gamle lillebror Nicolay, tjenerskap, syv hester, tredve kyr og seksti hunder.

OPPHØYET FORM Hun leste om det åndelige liv, bøker av forfattere som Alexandre Piny, Jean-Baptiste Rousseau og Auguste Saudreau – de baserte seg igjen på de hellige kirkelærere Teresa

av Avila, Johannes av korset og Frans av Sales, samt ærverdige Luis av Granada OP. Denne tradisjon forstår det indre liv som en opphøyet form av den konversasjon som vi alle fører med oss selv om det vi er mest opptatt av. Om man er åndelig levende – i nådens stand – og virkelig søker sannheten og det gode, vil denne intime konversasjon med en selv kunne utvikle seg til en konversasjon med Gud. Og litt etter litt kan egoismen vike plass for kjærligheten til Gud og sjelene i Ham. I et brev datert 20. september 1920, forlenget Det apostoliske vikariat Marie Knudtzons privilegium å ha et privat oratorium på Ulleberg med fem år, og utvidet privilegiet slik at Den hellige messe kunne leses der på store festdager.

«Ja, der stod vi bommende fast midt i natten, ikke en sjel å se! Situasjonen syntes helt håpløs. «Sankt Olav», sa jeg, «jeg reiser med Ditt alter og jeg må frem!»

MARIE KNUDTZON | 1930

Hun hadde med andre ord hatt sitt lille kapell i tårnrommet noen år allerede. Her kunne hun daglig be rosenkransen og tidebønnene (hun ba dem på fransk

– «De små tidebønner» ble først utgitt på norsk i 1961). Nærmeste katolske kirke var Vår Frue av gode råd i Porsgrunn, en halvtime eller så med tog fra Larvik.

KALLET Den franske dominikanerprovins var blitt invitert til å etablere et kloster i Oslo med løfter om økonomisk og praktisk støtte. I 1920 signerte de en kontrakt med Det apostoliske vikariat. Den 12. september 1920 kom to sjøsyke dominikanerpatre med båt til Kristiania – p. Réginald Louis Hélaïne OP og p. Marie-Dominique Teillard-Chambon OP. Året etter kjøpte de en tomt i Neberggaten 15 i Kristiania der de installerte seg selv og husholdersken i våningshuset, og innredet et rom til kapell. Slik fikk St. Dominikus kloster sin spede begynnelse. P. Teillard-Chambon fikk avløsning av p. Lutz i 1923, og så døde p. Hélaïne av lungebetennelse i mai 1924. P. Lutz,

dominikanerpatren fra Trollfjellet, var nå alene igjen! To andre patre kom til i september 1924 og mai 1925. I brødrenes klosterkrønike står det nå og da en innførsel om at p. Lutz er tilbake fra Ulleberg, der var det både gjesterom og kapell.

Den 25. mars 1925 var frk. Knudtzon i Oslo for å feire Marias budskapsdag, og hun knelte ned for å be i det lille kapellet i Neberggaten. Hun fikk der og da en sterk inspirasjon om å grunnlegge et kontemplativt kloster i Norge, hun fikk sitt budskap, sitt kall – og gav sitt «ja». Hun forsto at Gud ville bruke hennes liv til å opprette et kloster: Maria bebudelse kloster.

HJELP P. Lutz trodde på dette kallet, og fra da av hjalp han henne videre. Han henvendte seg til dominikanerinnenens kloster i Lourdes – som han kjente godt – og nevnte idéen om en mulig grunnleggelse.

Året etter skrev han til dem igjen, litt mer konkret denne gang, og sa at han hadde håp om å invitere søstrene av 2. orden (som man dengang kalte monialene, de kontemplative nonner) til å komme for å grunnlegge et kloster i Oslo. Med sine bønner skulle de støtte patrenes apostolat vis à vis den protestantiske befolkning. Dette var ennå bare en sondering, som Lourdes så på med velvilje. En ung konvertitt ved navn Ida Johnson, misjonærdatter født på Madagaskar, storesøster til den senere lutherske biskop Alex Johnson, trådte så inn som nonne i Lourdes våren 1927 med håp om å bli med i en norsk grunnleggelse. Hun fikk en lang ventetid.

ST. OLAVS ALTER St. Olavsjubileet i 1930 var en stor nasjonal feiring for norske katolikker, og et lite katolsk kapell ble bygget på Stiklestad. Marie Knudtzon var en habil treskjærer, og laget alter og alterring i sitt verksted på Ulleberg. En gammel dreier gjorde snekkerarbeidet, og hun overtalte ham å kjøre henne og inventaret helt til Stiklestad i hans gamle

lastebil – formentlig en T-Ford pickup. Fem dager i åpen bil med dreierens sønn bak rattet, frk. Knudtzon som kartleser, og dreieren selv på stigbrettet! Den festlige historien “Med lastebil til olsok på Stiklestad” står på trykk i Kongelig Norsk Automobilklubs medlemsblad “Motorliv” nr. 1, 1933: artikkelen hadde nemlig vunnet annenpremien i bladets julekonkurranse “Min beste bilferd”: «Den deilige natur lot mig glemme både diverse punkteringer og maskinskader. Var motoren trett og lei satte vi oss ned ved elvebredden og spiste medbragt pølse og brød til elvebrus og et lite glass mild, gylden bordeaux. Eventyret var virkelig lyslevende der!»

Reisen tok fem dager, med overnattinger i Oslo, Hamar, Fokstua og Trondhjem: «Ja, der stod vi bommende fast midt i natten, ikke en sjel å se! Situasjonen syntes helt håpløs. «Sankt Olav», sa jeg, «jeg reiser med Ditt alter og jeg må frem!» De kom frem, men det var bare så vidt de fikk tid til å sette opp alt i kapellet før den høytidelige feiringen, og en søyle var falt av lasset underveis så en ny måtte dreies i en fart.

Foran sitt prestejubileum noen år senere reflekterte p. Lutz over det faktum at han var blitt ordinert nettopp den 29. juli 1900 – på olsok, festen for St. Olav, konge og martyr, Norges vernehelgen: «Jeg tviler ikke på at han vervet meg til sin hær den dagen.»

KLOSTERGRUNNLEGGELSEN I mars 1933 døde Anna Knudtzon, 73 år gammel. Frk. Knudtzon la snart Ulleberg ut for salg, og fikk trykket postkort med bilder av eiendommen, treslottet og interiøret. Men kjøperen viste seg å være en svindler, og satte fyr på huset før den siste kontrakten var undertegnet! Marie Knudtzon led et meget stort tap, og måtte redusere ambisjonene for sine klosterplaner.

Nå hadde klosteret i Lourdes så sent som i 1929 grunnlagt et datterkloster i Angoulême og var ikke rede til enda en grunnleggelse så snart etter. Men dominikanerinner i Châteney sa seg

villige, de var blitt så mange at de gjerne kunne avse noen søstre. Priorinnen kom på besøk til Oslo i 1938, og valget falt på Lunden gård ved Linderud.

Men nå ble de franske nonnene nektet oppholdstillatelse i Norge! Den lutherske biskop Berggrav hadde nemlig satt seg imot. Før frk. Knudtzon fikk gjort noe mer med saken, kom verdenskrigen – og intet skjedde før i 1945. Da underskrev hun en overenskomst med biskop Mangers om å opprette et byggefond og gi Lunden til et dominikanerinnekløster.

FRA LOURDES De første søstre kom fra Lourdes, som igjen hadde mange søstre, den 7. juni 1951. Og i august kunne p. Lutz og frk. Knudtzon endelig ønske velkommen hjem til norske Ida – sr. Marie Sunniva – som hadde bedt for dette i lange år siden 1927.

P. Lutz rakk å få med seg klosterets spede begynnelse, men døde i 1955 – før den kanoniske opprettelse. Ridder av den franske æreslegion, Sacra Theologiae Magister, predikant, tenker, forfatter, komponist, sjelesørger – og venn. En av de som skrev nekrolog over ham i St. Olav var Finn Halvorsen, han som i 1935 hadde oversatt Der Zauberberg til norsk. Marie Bebudelse kloster på Lunden ble kanonisk opprettet 7. juni 1959. Tolv søstre, og frk. Knudtzon som portnersøster: søur Marie. En drøy måned før den store dagen kom journalist Simen Skjønberg på besøk i følge med fotograf Odd Fornebo. Over en helside i Dagbladet lørdag 2. mai presenteres leserne for «De som valgte livet bak gitteret». Marie Knudtzon forsøkte her å formidle hva klosterlivet handlet om, og fortalte også litt om seg selv:

– Det høyeste av alt er å leve et indre religiøst liv i gudsdyrkelse med bønn og bot. Man må gjennomgå en lang lutring før sjelen kommer såpass til ro at kjærligheten til Gud blir det høyeste av alt. Men når man som jeg har danset og moret seg, vet man hva det er, det er ikke stort å miste mot alt man vinner ved å gi seg selv til dyrkelse av Gud.

– Det eneste som nå står igjen for meg er å få i stand et sted hvor mennesker som er trett av verden kan trekke seg tilbake noen dager for å kontemplere og hvile ut.

SIGARETTER Da noen unge søstre fra Katarinahjemmet kom på besøk til henne på Lunden, forteller én av dem, sr. Else Marie Norland OP, at frk. Knudtzon ikke hadde noe som helst å by dem – hun hadde nemlig ikke beholdt noe som helst for seg selv. Bortsett fra noen sigaretter. Så tok de høflige unge søstre det de ble budt, selv om de egentlig ikke røkte! Etter flere slagtilfeller kunne hun til slutt nesten ikke snakke. Den 2. mai 1966 fikk Marie Knudtzon den siste olje, og 5. mai døde hun – like før de siste nye klosterbygningene på Lunden ble tatt i bruk. Oppdrag utført.

FOTO Boddvar Eggen

JAN FREDERIK SOLEM. f. 1962 i Trondhjem, er utdannet diplombibliotekar fra Statens Bibliotekhøgskole, og arbeider som spesialrådgiver ved Norges forskningsråd. Katolikk siden 1988, legdominikaner siden 1991. Har de siste årene arbeidet for å avdekke den dominikanske tredje-ordens historie i Danmark og Norge, og har publisert oppdagelser underveis på sin blogg “Legdominikaner” (<http://legdominikaner.blog>). En lengre artikkel om “Lunden kloster – opprinnelse og grunnleggelse” ble trykket som bidrag i St. Hallvard menighets jubileumbok *Der himmelen stiger ned* (St. Olav forlag, Oslo, 2016).

**ST.
OLAV****KATOLSK BOKHANDEL**

Husk at påsken nærmer seg!
Vi har lys, røkelse, litteratur for barn,
unge og voksne samt et rikt utvalg
av musikk til fasten og påsketiden.

STOLAVBOK.NO

Åpningstider

Tir, Ons, Fre: 10 – 16.00

Torsdag: 10.00 – 17.00

Lørdag: 11.00 – 15.00

Søndag: 12.30 – 14.00

Besøk oss i Akersveien 14,
0177 Oslo

**Fasteaksjonen
2017***En verden uten
sult er mulig!***Rett til mat, rett til utvikling****Du kan hjelpe!****SMS:** Food til 2160 (kr 200,-) **Vipps:** 12135. Merk innbetalingen **Food****Gavekonto:** 8200 01 93433 **Caritas
Norge****NORGES
UNGE
KATOLIKKER****BLI MED PÅ PÅSKELEIR!****9. - 16. APRIL 2016**

Norges Unge Katolikker arrangerer som alltid påskeleirer i den stille uke, både for konfirmanter og for dere som allerede er konfirmert. En påskeleir er en unik mulighet til å feire påskens mysterium sammen med likesinnede ungdommer, lære mer om troen og om hvorfor vi feirer påske og ikke minst tilbringe en fantastisk spennende og morsom uke i fellesskap med andre unge katolikker. Vi håper du blir med!

- **KONFIRMANTLEIR PÅ GULSRUD/HARASET LEIRSTED**

For deg som er konfirmant, og er mellom 13 og 15 år.

- **PÅSKE + PÅ MARIAHOLM LEIRSTED**

For deg som er konfirmert, og er mellom 15 og 18 år

MELD DEG PÅ HER: WWW.NUK.NO -> VÅRE AKTIVITETER

Fastetid er nådetid

Skal vi forsøke å gjennomføre «en faste slik Gud vil ha»

(Jes 58, 6-14) i våre familier i år?

MARIA FONGEN

GÅR I LÆRE Fastetiden handler ikke om dyster selvpining og gledesløshet, men er ren og skjær nådetid; en tid da vi går i lære hos vår Herre, Jesus Kristus selv. Hva skjer når vi gjør det? Vidunderlige ting: Gud endrer oss og lar oss oppleve hans nærvær på en ny måte – i våre egne hjerter, i relasjonene til våre medmennesker og i våre roller i samfunnet. Hvordan kan vi leve årets faste bevisst og fruktbart i vår egen familie?

NYSGJERRIGE Ved å være nysgjerrige på hva Gud vil gjennom å lese hans ord og sette av tid til bønn. Askeonsdag gir Gud oss et konkret program i Jesaja-teksten vi leser denne dagen:

«Nei, slik er fasten jeg vil ha: at du løslater dem som med urett er lenket, sprenger båndene i åket og setter de undertrykte fri, ja, bryter hvert åk i stykker, at du deler ditt brød med dem som sulter, og lar hjemløse stakkarer komme i hus, at du sørger for klær når du ser en naken, og ikke svikter dine egne.» (Jes 58, 6-7) Snakk sammen om hvilke menneskegrupper Gud ber oss om å hjelpe, og hvordan dere som familie kan gjøre det. Forklar barna – enten de er små eller tenåringer – at i fastetiden innbyr Gud oss til å gjøre en ekstra innsats for andre og for hverandre. Gjennom sitt ord vil Gud hver dag lære oss å virkeliggjøre kjærlighetsriket Jesus Kristus kom til jorden for å bygge. Sett Bibelen frem på et sentralt sted hjemme og prøv å sette av tid til å lese og tenke over dagens bibeltekster (eller deler av dem) som familie. Dette kan gi dere mange fine og meningsfulle samtaler. La bibelstunden gå over i en felles bønn med noen minutters innbakt stillhet for å lytte til Gud. På fredager

kan dere be korsveien sammen, tilpasset barnas alder. Se eksempler på blilys.no, årstrinn 1 og 8, februar/mars.

OPPGJØR I fastetiden innbyr Gud oss til omvendelse, til å ta et oppgjør med syndene vi gjør som skiller oss fra Ham, og i stedet øve oss i å gjøre godt. Å gå til skrifte i begynnelsen og slutten av fastetiden er en god hjelp til å oppdage Guds tilgivende kjærlighet. Kristus led og døde for å vise oss hvor uendelig høyt Gud elsker oss. Jesus lengter etter at vi besvarer denne kjærligheten, at vi elsker Ham gjennom et personlig vennsforhold til Ham og gjennom kjærlighet til vår neste.

For å vise sammenhengen mellom eksempelet Jesus ga oss og det gode andre gjør for oss, går en vakker fasteaktivitet ut på å stille opp en tornekrone som bordpynt på spisebordet, gjerne med et bilde av Kristus som bærer korset i midten. Lag en krans av tvinnede grener eller kjøp en ferdig i blomsterhandelen. Sett inn 40 tannstikkere (i tre) til torner. Hver gang et av barna legger merke til at en av de andre i familien gjør noe godt mot noen, kan dere sammen ta bort en torn. Før barna står opp Påskemorgen, pynter foreldrene tornekrone med gule roser, og erstatter bildet av Kristus som bærer korset med et av den oppstandne Kristus. Se <http://blilys.no/pages/familie/265/tornekrone/>

ANDRES BEHOV Fastens viktigste stikkord er nestekjærlighet: Å la vårt ego ta noen skritt tilbake og i stedet bli oppmerksomme på andres behov – for en klem, for at vi gjør dem en tjeneste, for inkludering, for en oppriktig unnskyldning. Det handler

om å gjøre barmhjertighetsgjerninger og om å gi – til våre nærmeste og til vår tids fattige, forfulgte, utstøtte, hjemløse og sultne; ikke bare av vårt overskudd, men «så det svir», som den hellige Mor Teresa pleide å si.

Sett frem en fastebøsse der alle i familien kan legge på noe av lommepengene sine, eller bli enige om å overføre summen dere sparer på å spise enklere i fastetiden til en hjelpeorganisasjon. Caritas Norge er et naturlig førstevalg, men vi kan også anbefale andre organisasjoner som gjør et viktig arbeid: den katolske Aid for the Church in Need, som bistår Kirken overalt der denne er fattig, forfulgt og truet, eller Stefanusalliansen, som arbeider for forfulgte kristne i lukkede land.

SKAPERVERKET Fastetiden kan vi også bruke til å engasjere oss aktivt for Guds skaperverk – naturen, ressursene, menneskelivet - og arbeide for å fremme en menneskelig økologi, slik pave Frans har oppfordret oss til i miljøencykliken Laudato Si. Bruk gjerne Pastoralavdelingens undervisningsopplegg som er laget til denne: <http://blilys.no/pages/katekese/306/vern-om-livet-naturen-og-verden/> Å så frø, vanne dem og gi de spirende plantene næring og stell er en meningsfylt og spennende aktivitet i fasten, som viser oss veien fra død til liv og knytter direkte an til hva Jesus sa om sin død og oppstandelse: «Sannelig, sannelig, jeg sier dere: Hvis ikke hvetekornet faller i jorden og dør, blir det bare det ene korn. Men hvis det dør, bærer det rik frukt.» (Jo 12,24)

Ha en fin og velsignet fastetid!

Sult hemmer barns utvikling

Nesten 250 millioner barn under fem år risikerer å få sin framtid ødelagt fordi de ikke har nok mat. Men en verden uten sult er mulig!

TEKST **INGRID FINNESS** PROGRAMKOORDINATOR I CARITAS NORGE

At Brian Njoroge er en aktiv fireåring er bemerkelsesverdig. Da hans mor brakte han til et helsesenter, drevet av amerikanske Caritas (CRS) i Kenya, var han en apatisk ettåring. Han hverken smilte eller kommuniserte med andre på annen måte. Ved senteret ble det oppdaget at Brian var forsinket i sin utvikling og at han var underernært. De startet derfor med å gi han næringstillegg som skulle hjelpe ham med å vokse. I tillegg gjorde sykepleierne ulike øvelser sammen med Brian, for å stimulere hjernen hans og hans motoriske utvikling. I dag er Brian fire år og er en glad og sosial gutt. Foreldrene hans forteller at de nå kan gjøre ting sammen som de ikke hadde muligheten til tidligere. Han har gjort store framskritt, forteller søster Pauline.

Både barnets vekst og hjerne tar skade av for lite mat de første 1000 dagene av livet. Veksthemning, eller såkalt stunting, er et enormt problem som rammer 43 prosent av barn i utviklings- og mellominntektsland, ifølge en ny studie publisert i det anerkjente medisinske tidsskriftet The Lancet.

SVEKKET LÆREEVNE Barn som er stunted har en høyde som er tydelig lavere enn gjennomsnittet for deres alder. Nå viser også forskningen at underernæring har en klar effekt på hjernen de første leveårene. Røntgenbilder av barn som er stunted viser færre nerveforbindelser i hjernen enn barn som har vokst normalt. Dette betyr at deres kognitive evner, det vil si mentale funksjoner som evnen til å lære, har blitt skadet.

Alle barn bør vokse 25 cm i løpet av sitt første leveår, og 12 cm det andre leveåret. Hvis barn er stunted i en alder av to år, er det usannsynlig at de vil ta igjen sine jevnaldrende i høyde. Store konsekvenser

Ifølge The Lancet, kan det være mulig å ta igjen noe av høyden også etter fylte to år, men det er fremdeles usikkert om det da er mulig å unngå permanente kognitive skader. Ofte får stunting dermed konsekvenser for barna senere i livet. De får problemer med å henge med på skolen, og med å skaffe seg arbeid når de blir voksne. Beregninger viser at de mister en fjerdedel av sin framtidige

inntekt. Dette betyr at selv om alle barn får en utdanning, har likevel ikke alle de samme mulighetene til å lykkes.

Underernæring er den største årsaken til stunting. Barn kan bli født av en feilernært mor og har dermed ikke fått vokse ordentlig i magen, eller de kan ha fått for lite mat og næring de første leveårene. Stunting kan også komme som et resultat av gjentatte infeksjoner med diaré på steder der de sanitære forholdene er dårlige. Dette betyr at selv om alle barn fikk gå på skole og ta en utdanning, har likevel ikke alle de samme mulighetene til å lykkes.

FLERE FÅR SPISE SEG METTE Å bidra til at alle barn får spise seg mette, er et av Caritas Norges hovedmål. I fjor hjalp vi om lag en halv million mennesker i Afrika, Asia og Latin-Amerika til et bedre liv. De neste fire årene har Caritas Norge som målsetning å sørge for økt matsikkerhet og forbedret ernæring for minst en million mennesker. Caritas Norge har matsikkerhetsprosjekter i DR Kongo, El Salvador, Malawi, Sri Lanka, Uganda og Zambia.

BRIAN I dag er Brian fire år og er en glad og sosial gutt. Men som ettåring var han tydelig preget av å være underernært. Det forteller søster Pauline, som jobber ved et helsesenter i Kenya drevet av amerikanske Caritas, CRS. FOTO Philip Laubner /CRS.

AKTIV Brian i full aktivitet utenfor familiens hus i Nairobi. FOTO Philip Laubner /CRS.

13 år gamle Maneno fra landsbyen Alio i Nord-Uganda forteller at både hun og hennes tre yngre søsken spiser bedre etter at moren, som er alenemor, begynte som deltaker i Caritas' program.

Nå har vi god mat. Moren min bruker pengene, som hun tjener på å selge grønnsaker fra den nye grønnsakhagen, til å kjøpe fisk eller kjøtt minst en gang i uken. Før spiste vi dette bare under store høytider som påske og jul. Nå har vi også kokeolje, såpe, salt, sukker, fyrstikker og andre ting vi trenger på kjøkkenet, sier Maneno.

Manenos mor og andre bønder i programmet har fått opplæring i bærekraftige og mer effektive jordbruksteknikker, bevaring av vann, husdyrhold og lagring av frø og avlinger.

Innimellom hjelper Maneno moren med arbeidet i grønnsakhagen. Inntektene fra hagen bidrar også til å betale skolepenger for henne og søsknene.

Vi er til og med i godt humør når vi går til skolen, og der blir vi ikke sultne så

fort som før. Søsknene mine er glade, og nå konkurrerer vi om å dyrke mest grønnsaker, forteller hun.

FRA ETT TIL TRE MÅLTIDER PER DAG

I Nord-Uganda, er utbredelsen av underernæring alarmerende høy. 44 prosent av barna regnes som stunted (FAO 2013). Caritas jobber med å øke tilgangen til mat og inntekter for 6000 fattige familier i Uganda.

I løpet av de siste årene, har de fleste husholdningene i programmet gått fra å spise ett måltid om dagen til to til tre måltider om dagen. I tillegg har familiene en mer variert diett. Dette er tegn på at barnas ernærings situasjon forbedres, sier Marit Sørheim. Hun leder Caritas Norges internasjonale avdeling.

Også i Zambia kan Caritas Norge vise til svært gode resultater av sitt arbeid. Blant familier i Zambia støttet av Caritas, har andelen som spiser tre måltider om dagen gått fra fire til 74 prosent på bare tre år. En verden uten sult er mulig!

Å utrydde stunting er først og fremst en

moralsk forpliktelse. Men det er også dokumentert å være bra for landenes økonomi. Kostnadene av stunting for enkelte lands bruttonasjonalprodukt er beregnet til å være lik det dobbelte av landenes utgifter til helsehjelp, ifølge studien i the Lancet.

HVILKE BARN RAMMES I DAG? I Afrika sør for Sahara risikerer hele 66 prosent av barna å ikke oppnå full utvikling på grunn av stunting og fattigdom. I Sør-Asia er tallet 65 prosent og i Karibia og Sør-Amerika 18 prosent. Barn som lever i fattige hjem i mellominntekts- og rike land er også utsatt for risiko.

Den eneste måten vi kan snakke om like muligheter for alle barn, er hvis vi utrydder stunting. I dag er ulikhet bakt inn i hjernen til 25 prosent av verdens barn før de fyller fem år, sa presidenten for Verdensbanken, Jim Yong Kim, nylig. Han mener at med målrettet innsats kan verden halvere stunting innen de neste syv årene, og utrydde fenomenet innen 2030, slik FNs bærekraftsmål slår fast. Ved å støtte årets fasteaksjon, bidrar du til at flere barn får spise seg mette!

BILDE Vår Frue kirke i Tromsø i januar 2017.
FOTO Marek Michalski.

Tromsø: Vår Frue i ny prakt

MELDING FRA TROMSØ STIFT

Den utvendige restaureringen av Vår Frue kirke i Tromsø, domkirken Tromsø stift, er nå så godt som fullført. Noen detaljer står igjen, men vil være i orden med det første.

LANG VEI Det har vært en lang vei med start i juni 2015 og ble langt mer omfattende enn forventet (se også St. Olav nr 5/2015). Derfor har det også økonomisk blitt et betydelig løft, og gleden er desto større over generøsiteten fra våre givere, særlig i Tyskland.

Sett ovenfra har arbeidene omfattet følgende: Taktekkingen på de i alt fire tårnene er skiftet fra en slags malt metall til kobber, og kors med mer på toppen av spirene er satt i stand. All ytterkledning i tårnene og noen bærende konstruksjoner, er fornyet. Bygningen er sikret mot vibrasjoner fra kirkeklokkene.

På hovedtaket er all gammel skifer byttet ut med ny skifer fra Alta – den gamle begynte å falle ned og var noe av årsaken til starten på renoveringen. Hele taktroen under skiferen og likeledes alt treverk omkring taket er fornyet. De bærende konstruksjonene var nesten ikke angrepet av råte og kunne beholdes. På loftet ble all gammel isolasjon skiftet ut. Adkomsten til loft og tårn, som ligger bak koret, er bygget ny; det krevde mot å klatre opp de gamle stigene.

OPPRINNELIG Hele ytterkledingen måtte også fornyes. Når først tak, og ytterkledning var av, kunne man ta fatt på oppgaven med å få kirken tilbake i opprinnelig fasong. Taket var sunket ned på midten, og langveggene av tømmer bulet ut. Helt rett har ikke alt blitt, men for det utrente øye ser alt rett og riktig ut. Også veggene ble rensket inn til tømmeret og er isolert på ny.

Dengang kirken ble bygget i 1861, og senere da den ble panelt utvendig, hadde man tid til å lage utskjæringer og pynte med utskårne detaljer. Også disse måtte

fornyes og arbeidene satt bort til spesialverksted. Utvendig maling, kvalitet og farge, var gjenstand for omfattende diskusjoner med vernemyndigheter. Sluttresultatet er ytterst lojalt mot det tidligere generasjoner skapte samtidig som vi har kunnet foreta forbedringer som en tross alt romsligere økonomi har tillatt.

Når taket var av, bød anledningen seg til å tenke ventilasjon. Ventilasjon ble det, men anlegget kom i stedet i kjelleren under kirken; det som måtte komme inne i kirken, legger man nesten ikke merke til. Anlegget er omfattende og inkluderer varmegjennvinning. Om det gir gevinst i form av sparte utgifter til strøm, er usikkert, men luften inne i kirken er blitt en helt annen, og det er håp om at problemer med heksesot på veggene også vil avta.

STOR TAKK Vi skylder våre velgjørere en stor takk. I Vår frue menighet er det mange som har gitt gaver, og menigheten har samlet bidratt med 1,6 mill. kroner. Også privatpersoner i Tyskland har kommet med tilskudd. De helt store summene er fra disse institusjonene i Tyskland:

Erkebispedømmet Paderborn: 200 000 €
Bonifatiuswerk Paderborn: 150 000 €
Erkebispedømmet München og Freising: 100 000 €
Ansgarwerk München og Freising: 10 000 €
Erkebispedømmet Köln: 300 000 €
St. Ansgarius-Werk Köln: 100 000 €

En takk går også til hovedentreprenør, Byggtjenester P&P v/Piotr Wodziczko som gjennom det siste året med blick for kvalitet og konkrete løsninger i det alt vesentlige har styrt arbeid og fremdrift alene.

Neste oppgave er domkirken innvendig. Omfanget vil være langt mer beskjeden, og mye vil kunne synes med selv begrenset innsats. Så vakker som kirken har blitt utvendig, er ønsket om og gleden ved å kunne videreføre istandsett ingen desto større.

GUDS NÅDE Forfatter og Roma-ekspert
Jan E Hansen har skrevet bok om sin vei til
Kristus. «Med ett ben på jorden» utkom før
jul. Her foran Pantheon. FOTO Tor Stenersen.

Finner roen i daglig bønn

– Jeg har lært å be på en bedre måte etter at jeg ble katolikk. Den roen du får ved din daglige bønn er Guds svar, sier Jan Erik Hansen, kjent Roma-guide, forfatter og tidligere kultureddaktør i Aftenposten.

TEKST HANS ROSSINÉ

ROMA (ST. OLAV) Vi sitter i Jan E. Hansens lyse toroms leilighet ved Largo Arenula i Roma. Milde solstråler spiller livlig i vinduskarmene på flere sider. På bordet står en flaske rødvin fra Lazio-regionen, ved siden av ligger en pakke Benson & Hedges. Borte på kjøkkenbenken står alt klart til en bruschetta, tykt, sprøstekt brød og tomatblanding – hver for seg. Blandingen skal først påføres brødet når man sitter ved bordet. Ifølge pater Kjell Arild Pollestad lager Jan E. Hansen Romas beste bruschetta.

DRAMATISK På bordet ligger også boken «Med ett ben på jorden», utkommet på Press forlag i fjor. Den åpner dramatisk. I all hast en desemberdag i 2011 blir Jan E. Hansen kjørt til Fatabene-fratelli hospitalet, det kjente katolske sykehuset på Tiberøya. Når han våkner av narkosen senere er det høyre benet amputert over kneet. Et bakterieangrep i benet og senskader av en diabetessykdom har fått fatale følger. I en alder av 52 år starter Jan E. Hansen på et liv i rullestol.

Det er blant annet denne historien han skriver om i «Med ett ben på jorden», en bok om sykdom og tap, men også om tro, håp, vennskap og nåde. Skrivningen var utfordrende. Sommeren 2013 fikk han diagnosen polynevropati i fingrene.

Den gamle skribenten kunne ikke lenger bruke et tastatur. Boken måtte skrives for hånd, med penn.

ET VITNESBYRD Men boken handler også om veien til Kristus og opptagelsen i Kirkens fulle fellesskap. «Med ett ben på jorden» er blitt kalt et katolsk vitnesbyrd.

- Først og fremst vil jeg si at boken er et kristent vitnesbyrd. Den er en trosberetning. En leser ga meg en tilbakemelding som jeg ble veldig rørt over. Hun sa at boken for henne var den sterkeste leksjon i sann kristendom som hun noensinne hadde mottatt. Boken er egentlig tre historier. Den er min egen sykdomshistorie fra A til Å, en slags epikrise. Den er om min livsreise og den handler om min egen trosutviklingshistorie, forteller Jan E. Hansen.

ADOPTERT – Hvordan er din trosutviklingshistorie?

- Den begynner med at jeg ble båret til dåpen av ukjente mennesker fra Åkerbergveiens barnehjem til Vålerenga kirke den 24. februar 1960. Jeg ble adoptert fra et barnehjem to år gammel, og havnet hos to vennlige og snille foreldre. Da jeg var 14 år sa jeg nei til å bli konfirmert.

- Hvorfor gjorde du det?

-Jeg mener i dag at det var fordi jeg tror jeg var den eneste som tok dette alvorlig. Jeg måtte tenke meg om, jeg kunne ikke stå glatt til konfirmasjon uten å identifisere meg helt med det jeg skulle igjennom. Jeg måtte gå veien til Kristus og ekte trosoverbevisning selv.

THOMAS AQUINAS – Jeg tok et valg 14 år gammel, noe av det lutherske bekom meg ikke vel. Jeg ville ut av det lutherske kontorfellesskap og søkte mot Den romersk-katolske kirke. De jeg har lært mest av gjennom årene er Søren Kierkegaard, og særlig Augustin og Thomas Aquinas, om tvilens og fornuftens vei til troen, og troens vei til en høyere fornuft. Jeg har lært av Augustin og Thomas at veien til Kristus kan ta tid. Den Hellige Ånd innpoder ikke i oss at det haster. Jeg minnes Augustins ord om at «Herre, gjør meg til en from mann, men ikke ennå». Det er noe av det morsomste jeg har lest, smiler Jan E. Hansen.

Han trakk seg som kultureddaktør i Aftenposten i 2001 og sa opp sin faste stilling i norsk presse i 2004. I årene som fulgte formidlet han inntrykk, observasjoner og meninger fra Italia og Vatikanet gjennom sin faste spalte i Aftenposten, og ikke minst som turistguide for utallige grupper nordmenn i Roma for Temareiser Fredrikstad.

KONTORTID Jan E Hansen på vei til stambordet på «Kontoret», Tempio Bar foran Pantheon. Her har mange norske Roma-farere møtt ham. FOTO Tor Stenersen.

TROENS MANN – Mange som leste deg i de årene var vel sikre på at du var katolikk. Men du konverterte først i 2013? -Jeg misliker ordet å konvertere. Det betyr å omvende seg. Jeg skulle ikke omvendes i den forstand, men stå til katolsk konfirmasjon. Jeg trengte ikke å omvende meg fordi jeg hele livet har vært en troens mann.

-Det som begynte å plage meg i Roma, var at jeg ikke kunne gå opp til alteret for å motta kommunionen. Da jeg havnet på sykehus i Roma i 2011, ville jeg på et katolsk sykehus. På den tiden var min venn Wilhelm og Kristus mine nærmeste. Da opplevde jeg at jeg var klar. Men det hadde vært gryende i minst 30 år. Man kan vel også si at min katolske konfirmasjon kom litt forsinket fordi jeg ønsket å være helt fristilt som journalist.

SITTE TIL KONFIRMASJON Jeg skrev derfor til mine venner, biskop Bernt Eidsvig og pater Pål Bratbak, at tiden var inne. Ja, det er riktig at mange trodde jeg var katolikk. Det manglet ikke meg noe, jeg var katolikk i tro og sinn, men var noe med dette å motta kommunion.

Jeg skrev at jeg hadde tre ønsker; jeg ville ikke gå til lange lesninger og læretimer. Det måtte skje i en kirke i Roma og jeg kunne ikke knele eller reise meg, jeg måtte sitte, ikke stå, til konfirmasjon. Og det måtte skje før mitt neste dødsleie. Jeg måtte dette, understreker Jan E. Hansen.

INN BAKVEIEN Konfirmasjonen og opptagelsen i Kirkens fulle fellesskap fant sted i et sakristi-kapell i Santa Maria dell'Anima ved Piazza Navona den 15. oktober 2013. Biskop Bernt konfirmerte Jan E Hansen og tilstede var også p. Pål, Hansens gode venn Wilhelm og to danske prestestudenter. Konfirmanten ble trillet inn bakveien. Som han forklarer, det er 700 kirker i Roma, men svært få du kommer inn i med rullestol.

I «Med ett ben på jorden» omtaler han begivenheten slik: «Det var som å komme hjem, men samtidig en befrielse. Tilhørighet og frihet på én gang».

-Jeg opplevde det som en gjenkomst, men også en befrielse ved rettmessig å motta kommunion med Kristus, forteller Jan E. Hansen.

GUDS SVAR – Hvordan kommer din tro til uttrykk i dag?

-Først og fremst i en tryggere tenkning i hva som er sant og galt og riktig mellom mennesker. Jeg har også lært å be på en bedre måte. Det er blitt en daglig foretelse å be til Gud og for andre mennesker. Jeg ber for en heidundrende vennekrets om at det må gå dem vel. Den roen du får ved din daglige bønn, er Guds svar. Tidligere erkebiskop av Milano, kardinal Martini, har sagt at den som ikke fysisk kan motta brødet og vinen, altså sameksistensen med Kristus, kan be om å få samme del i sakramentet gjennom åndelig nærvær og åpenhet. Dette ber jeg ofte om. Kardinal Martini har formulert en bønn som betyr mye for meg. «Herre, hvis jeg i dag ikke har mulighet til å komme til kirken og motta kommunion med Kristus, er jeg likevel til stede i ånden». Mange av oss er godt nok troende, men kommer oss av fysiske årsaker ikke så ofte til kirken. Jeg oppdaget denne bønnen da jeg satt i rullestol, det er en bønn jeg selv leser høyt, sier Jan E. Hansen og fortsetter:.

NÅDEN – For meg gir det dyp mening i å være i troens sentrum og i troens væren.

Kristendommen er ingen ideologi. Den er kanskje den eneste religionen som er ikke-ideologisk fordi den tror på nåden. Det er en trosvei i livet som aldri dør. Gud har skapt oss som ikke fullkomne mennesker. Kristus påtar seg all menneskelig lidelse for at vi skal se storheten ved å være menneskeskapt i Guds bilde, sier Jan E. Hansen og viser til et sitat fra sin bok: «Han lot Menneskesønnen oppleve og påta seg og identifisere seg med alle våre lidelser, svakheter, sorger og synder, for at vi skulle erkjenne at vi er skapt i Hans bilde, slik Han i kjærlighet var villig til å opptre i vårt».

SKJELLSETTENDE Den 13. mai 1981 sto Jan E. Hansen og herværende intervjuer sammen på Petersplassen og var vitne til attentatet på pave Johannes Paul II da han kjørte rundt og hilste på folk før onsdagsaudiensen.

-Den hendelsen ble skjellsettende for meg. Da begynte jeg systematisk å studere hva kirken sto for og de ulike pavene sto for. Jeg hadde begynt å følge med i hva som rørte seg i Vatikanet under Paul VI, pave fra 1963 til 1978. Jeg satte meg inn i hva han skrev og tenkte.

-Hvilken pave har vært viktigst for deg? -Jeg pleier å si at den viktigste paven for meg er alltid den paven som var. Jeg er full av beundring for Johannes Paul II. Han forandret verden, rev ned muren så å si med egne hender.

BENEDIKT - Men den viktigste paven for min egen trosutvikling har vært pave Benedikt XVI. Da han forrettet sin forgjengers begravelse, så jeg at han var neste pave. Pave Benedikt har skrevet 60 bøker med penn. Det finnes ikke en sterkere teolog i verden, dette anerkjennes av alle.

Det ble mer og mer vanlig under pave Benedikt at paven satt foran store forsamlinger av ungdom og tok imot spørsmål. Jeg husker spesielt en gang da en ung gutt på rundt 16 år spurte om følgende: «Hellige Fader, vi er mange som lurte på dette med nåden. Hva er den?»

Da smilte pave Benedikt, jeg elsker hans smil, og svarte: «Kjære venn, nåden er som solen, den skinner like sterkt på alle, men den skinner sterkere gjennom et vasket vindu enn gjennom et uvasket».

KJERNEN I EVANGELIET - Hvordan utlegger du det?

-Det betyr, slik jeg tolker det, at du kan kanskje ikke gjøre deg fortjent, men du kan gjøre noe i ditt liv som bringer deg nærmere nåden.

Jan E. Hansen er også full av beundring for pave Frans, som har en appell moderne massemedier og sosiale medier har falt pladask for.

-Alle pavene har stått for det samme, nemlig kjernen i evangeliets budskap. Men i kraft av sin person legger de ulike vekt på ting.

MODERNE APOSTEL - Johannes Paul var en pave for verden, Benedikt en pave for kirken og Frans er en moderne apostel i Kristi fotspor. Alle paver har for så vidt betonnet vårt ansvar for fattige og flyktninger, men pave Frans gjør det mer aksentuert og pressen er blitt mer begeistret.

Pave Benedikt trakk seg for Kristi kirke og i sann ydmykhet overfor de forpliktelses ivareta. Han er den eneste pave som la viktige premisser for tre pontifikater, sin forgjengers, sitt eget og sin etterfølgers. På den måten beredte Benedikt grunnen for pave Frans.

HELT FREMPÅ - Den katolske kirke står solid i tradisjonen, men har heller aldri vært redd for å ta i bruk moderne kommunikasjonsmidler?

-Kirken har alltid vært hypermoderne fordi den aldri har endret sitt eget grunnlag. Men kirken som samfunn, som institusjon har alltid endret seg og mediemessig vært helt frempå.

De tre siste pavene er enorme kommunikatorer. Alle tre har vært helt rå i å kommunisere. Det er bare å studere hva de sa og gjorde rett etter at de ble valgt og møtte folket. De tre går utenpå de aller fleste politiske ledere.

De er forskjellige individer som også har sine gester. De ga alle retninger for sitt pontifikat ved inntredelsestalen. Tenk bare på de første setningene de sa, for eksempel pave Frans som åpnet med et «Buonasera!», det satte jo en retning. Mer italiensk enn pave Frans kunne

ikke en ikke-italiener ha vært. Det mest overraskende neste gang er hvis det skulle komme en pave som ikke snakker italiensk. Man må snakke italiensk til sitt romerske bispedømme, poengterer Jan E. Hansen, før han inviterer over til bordet med bruschetta og nok et stort glass rødvin.

For ordens skyld: Intervjueren er venn og tidligere teateranmelderkollega av Jan Erik Hansen.

JAN ERIK HANSEN *Oslo-mester, Norgesmester og Nordisk mester i selskapsdans på 1970-tallet*

Journalist, teaterkritiker og tidligere kulturredaktør. Aftenposten 1984-2004, Morgenbladet 1980-1984, Frisprog 1976-1980

Forfatter, har utgitt rundt 20 bøker, mange om Roma. Kjærligheten til Roma ble født under en klassetur i februar 1977 med latinklassen på Grefsen gymnas. Velkjent Roma-guide og kåsør, blant annet for Radio Vaticana. Også kjent som en av de «tre muntre herrer i Roma», sammen med Thomas Thiis-Evensen og Kjell Arild Pollestad.

Ridder av Republikken Italias fortjenstorden i 2006

Bor ved Largo di Torre Argentina, ti minutter fra Pantheon

Stambord på Tempio Bar foran Pantheon, også kalt «Kontoret».

Utga i fjor boken «Med ett ben på jorden» (Press forlag), skrevet for hånd etter at han fikk sykdommen polynevropati i 2013.

Nye St. Olav domkirke: – Viktigst i hele Norden

Vi har fått en liturgisk funksjonell og vakker kirke med én fot i oldkirken og én i det 21. århundre. Det var det vi ønsket oss, sier sogneprest Egil Mogstad.

TEKST OLE-EINAR ANDERSEN

Den 19. november i fjor var det klart for innvielse av nye St. Olav katolske domkirke og kirkesenter i Trondheim. Byggingen og innvielsen var en stor begivenhet. Dette er den eneste nybygde domkirke i Europa, uansett kirkesamfunn, på mange år.

VAKKERT TIL Den nye katolske domkirken ligger vakkert til ved inngangsporten til Trondheim sentrum ved Nidelven og Elgeseter Bro. Den avslutter det såkalte «Hallelujakvartalet» øverst i Prinsens gate. Nærmeste naboer er Baptistkirken, Frelsesarmeen, Misjonskirken og Den jødiske Synagogen. Selveste Nidarosdomen ligger bare et par rosenkransrunder unna - godt synlig fra sin katolske «kollega».

– Domkirken vår i Trondheim er den viktigste katolske kirken i Norge og Norden både åndelig og tradisjonshistorisk, sier sogneprest og trondheimsgutt Egil Mogstad.

FEMTE GANG – Dette er jo femte gang katolikkene bygger domkirke i Trondheim, og Nidarosdomen var en av disse, smiler Mogstad.

Kirken er bygget på samme sted som den gamle kirken fra 1973. Den måtte rives på grunn av store kapasitetsproblemer og kirkebyggets svært dårlige tilstand. Kirken manglet isolasjon, og hele stålkonstruksjonen sto i fare

for å kollapse grunnet gjennomrusting. Katolikkene fikk opprinnelig rivingstillatelse allerede i 1994, men den gang ble planene om ny kirke skrinlagt. I 2009 hadde menigheten vokst ytterligere og kirkens forfatning var sterkt forverret. Det ble da opprettet en byggekomite for en ny kirke, med Egil Mogstad som leder. Tre arkitektkontorer ble invitert til en skissekonkurranse for et nytt kirkeanlegg som skulle bestå av både kirke og menighets/administrasjonssenter. Byggekomiteen og Mogstad la klare føringer på hva slags kirkebygg de ønsket. To hovedkrav var at kirken skulle orienteres langs en øst-vest-akse, og ikke minst at den skulle bygges som en treskipet basilika med basilikalt overlys; altså en kirke med et høyt midtskip og to lavere sideskip atskilt med søylerekker. Det er ingen vinduer langs sideskipene. Alt lyset kommer fra de høyt plasserte vinduene opp under taket.

TRESKIPET LØSNING To arkitektkontorer oppfylte ønsket om øst-vest-orientering, men leverte det Mogstad litt oppgitt karakteriserer som moderne amfikirker: mer teater enn kirke. Eggen Arkitekter droppet orienteringskravet, men kom til gjengjeld opp med en treskipet basilika-løsning. Det ble utslagsgivende for juryen, som besto av tre uavhengige arkitekter og tre fra byggekomiteen.

– Vi har hatt en veldig spennende og

interessant dialog med Eggen Arkitekter, ikke minst rundt funksjonalitet, sier sogneprest Mogstad.

– Vi ønsket et funksjonelt bygg, men funksjonalitet i en kirke, og særlig en katolsk domkirke, er litt annerledes enn i et «sivilt», moderne bygg. For kirkedelen av prosjektet vårt dreier det seg om liturgisk funksjonalitet. Det stiller noen egne krav til løsninger, sier han.

SPENNENDE – Å tegne nytt i historiske omgivelser er alltid en stor utfordring, sier arkitekt Jon Morten Breidablikk i Eggen Arkitekter AS.

– I tillegg til Nidarosdomens nabolag ligger kirken eksponert mot friområdene langs Nidelven, og er den første bygningen man ser i sentrum når man kommer sørfra over Elgeseter bro. Å forene kirkens naturlige behov for eksponering og situasjonens krav til å balansere dette mot omgivelsene, har vært en spennende oppgave, sier Breidablikk.

FORM OG UTTRYKK – Det spesielle for oss i dette prosjektet var å sette oss inn i kirkens betydning og symbolikk fra et katolsk ståsted og å gi det en form og et uttrykk som en stor menighet med rundt hundre ulike nasjonaliteter kan identifisere seg med, fortsetter Breidablikk. Tredelingen av kirkerommet refererer seg til katolsk praksis der domkirker skal

PRAKTROM Med sitteplass til 450 personer fordelt på to benkererker i midtskipet. FOTO Jan Erik Kofoed.

skille seg fra vanlige menighetskirker.

– Tredelingen var også et spennende premiss, da dette ga oss mulighet til å differensiere det romlige uttrykket med søyler og lyssetting, sier han.

KOBBER Den nye domkirken har teglvegger både inn- og utvendig, med et skjelett av stål. Utvendig har kirken et tydelig saltak, med utvendige taknedløp og vinduer som sitter høyt oppe på veggen, like under takrennene. Blikkarbeidene var tenkt utført i sink, men endte opp med kobber da motsatt prisutvikling plutselig gjorde at forskjellen ikke ble så stor.

Kirken er orientert nord-sør, med en halvsirkelformet korvegg, apsis, i sørenden. Hovedinngangen er under orgelgalleriet i nord. Midtskipet er 10 meter bredt, og kirken er 33 meter lang fra inngangsdør til korveggen. Det er 15 meter fra kirkegulvet og opp til den vakre og karakteristiske takkonstruksjonen. Kirken gir sitteplass til 450 personer, fordelt på to benkererker i midtskipet og en i hver av sideskipene. Benkene i eik er en polsk modell; modifisert ved hjelp av norske fysioterapeuter.

Alterpartiet, koret, er sirkelformet. Målene er, ikke tilfeldig, de samme som for oktogenen i Nidarosdomen. Alterveggen, apsisen, mot sør er rundet i en halvsirkel. Mogstad insisterte på den runde veggen.

Det frittstående hovedalteret, midt i koret, er for øvrig hugget i massiv, italiensk Carrara-marmor og er en gave. Vekten er mektige 4,1 tonn. Carrara-marmor er det også i kirkens to øvrige altere i enden av hvert sideskip; et Olavs-alter og et Maria-alter. Oppvarmingen skjer med gulvbåren varme, knyttet til Trondheim kommunes fjernvarmeanlegg.

STORT SAKRISTI I tilknytning til kirken er det bygget et nytt menighets- og administrasjonssenter på vestsiden. I direkte tilknytning til koret ligger et stort sakristi på 58 kvm med store rom for oppbevaring av liturgiske tekstiler, omkleddning og så videre. Kirken og menighetssenteret er to helt separate bygg. Mellom kirken og kontorfløyen er det anlagt en «kirkebakke»; et overbygget kirketorg og vrimleareal på nærmere 180 kvadratmeter som kan brukes til kirkekaffer og andre sosiale samlinger. Kirkesenteret rommer ellers en rekke kontorer, møterom, stort kjøkken, bokhandel, arkiv og tre presteleiligheter. Den nye kjelleren på 534 kvm er delvis tenkt som et pilegrimsmottak, med dusj og wc.

BETYDELIG LØFT Den nye domkirken et meget stort økonomisk løft for menigheten i Trondheim.

– Vi hadde ikke mulighet til å klare dette alene, forteller Mogstad. Trofaste venner i Tyskland, som Bonifatiuswerk

og Diasporakommisariat, erkebispedømmene Köln og Paderborn og bispedømmet Münster, har stått for rause bidrag. Likevel har vi et stykke igjen å gå, sier han. Kostnadsrammen for den nye domkirken er rundt 100 millioner kroner.

Prosjektleder Brage Stoknes Jensen hos totalentreprenøren HENT forteller om usedvanlig små og få problemer med byggingen. Han roser sogneprest og byggekomiteleder Mogstad.

Han er usedvanlig engasjert og kunnskapsrik. Han har vært veldig «hands on» og fulgt framdriften tett, litt krevende, men alltid med humor, sier Jensen.

FÅ PROBLEMER Byggeteknisk har ikke kirken bydd på spesielle problemer. Den uvanlige takkonstruksjonen var en liten utfordring: Det samme gjelder den halvsirkelformede kor- og alterveggen. En viss spenning var knyttet til logistikken rundt stålkonstruksjonene som ble laget i Polen.

– Samarbeidet med leverandørene har også fungert godt, sier Jensen.

Formelt er det Oslo katolske bispedømme som er byggherre for den nye domkirken i Trondheim. Kirken ble overtatt etter ferdigbefaring 26. oktober og innviet den 19. november 2016.

GJENGITT MED TILLATELSE FRA WWW.BYGG.NO

Ved innvielsen av St. Olavs katedral

Kjære brødre og søstre i Kristus. Kjære venner. Jeg kommer hit til dere som en pilgrim til St. Olavs by for å glede meg sammen med dere i oppføringen av denne katedralen – et synlig tegn på Guds nærvær, en troens bygning.

KARDINAL CORMAC MURPHY-O'CONNORS ERKEBISKOP EMERITUS AV WESTMINSTER, PREKEN

I FOTSPORENE Jeg har kommet fra Storbritannia som svar på vår hellige fars, pave Frans ønske om at jeg skulle representere ham ved denne historiske seremonien og gi varmt uttrykk for hans kjærlighet og forbønn for folket i Trondheim stift og hele Norge. Han har sendt meg for å følge i fotsporene til de britiske biskopene og geistligheten som ledsaget deres fortids konger da de grunnla Kirken i dette landet. Som pavens legat ved denne feiringen følger jeg særlig i fotsporene til en aktet engelsk kardinal, Nicholas Breakspeare, som ble sendt som pavelig legat til Skandinavia i 1152 av pave Eugenius III for å fremforhandle en ny kirkelig organisasjon i kongerikene Norge, Danmark og Sverige. Dette omfattet også grunnleggelsen av bispedømmet i denne byen. Kardinal Breakspears oppdrag varte i om lag to år – mitt er noe kortere – og da han vendte tilbake Roma ble han hyllet som 'Nordens Apostel' og valgt til pave. Når jeg fullfører mitt oppdrag kommer jeg til å vende tilbake til Westminster og et noe roligere liv enn den eneste engelske pavens.

Men i hjertet av Storbritannias hovedstad finner jeg snart en vidunderlig påminnelse om denne tiden i Norge. På Trafalgar Square, i hjertet av London, kommer

jeg til å se det flotte juletreet som Norges folk hvert år velvillig gir til innbyggerne i London som takk for Storbritannias støtte under 2. verdenskrig. Dette symbolet på glede og håp løfter hjertene og sinnene til Londons folk, og veldig mange besøkende fra verdens nasjoner, og får dem til å huske fødselen til Fredsprinsen og Verdens frelser med stor glede.

HIMMELENS PORT Torget hvor deres fine gave er utstilt er utvilsomt ett av Londons viktigste møtesteder, men dets betydning blekner når det sammenlignes med stedet hvor vi er samlet i dag. Dette skal være intet mindre enn Guds hus og himmelens port. Kirken er det fremste møtestedet, for her samles de troende dag etter dag for å tilbe Gud, og liksom Gud aldri er alene vil dere være her sammen med hans hellige og engler. De er usynlige, men likevel reelt tilstedeværende rundt alteret. Her møter himmelen jorden, som den gjorde den første julenatt da Kristus Herren ble synlig og himlens kor ble sett og hørt. Her dveler Gud blant sitt folk.

Her på dette stedet vil den hellige moderkirken føde nye barn gjennom dåpsfonten. Her på dette stedet vil menn og kvinner bli forvandlet og styrket ved å høre Guds

ord i skriftene og bli mett med englenes brød, selveste Kristi legeme. Her på dette stedet vil syndene til de angrende bli vasket bort. Her på dette stedet vil kristne bli besejlet med Den Hellige Ånds gave. Her vil ekteskap og ordinasjoner bli feiret og de syke trøstet og helbredet gjennom håndspåleggelse og salvingen med hellig olje. Her på dette stedet vil de daglige miraklene som skyldes Herrens nåde i Hans sakramenter bli utøst fra himmelen og bønner vil stige opp til Den Høyeste.

FORVANDLING Dette er Guds hus og himmelens port, et sted med forvandlende kraft hvor de troende vil bli forvandlet i Kristus til å være Kristi ikoner overfor dem de møter. Etter å ha mottatt nåden som er selve Kristi liv med glede, blir de troende levende stener som bygger opp Kristi Kirke gjennom deres ord og handlinger; ved selve deres liv.

Med St. Teresa av Avilas ord:

«Kristus har ikke noe annet legeme på jorden nå enn ditt; Ingen hender unntatt dine; Ingen føtter unntatt dine; Dine er øynene som Kristi medlidenskap skal betrakte jorden gjennom Dine er føttene som Han skal gå rundt omkring med og gjøre godt;

VIGSLING Fra innvielsen av nye St. Olav domkirke i Trondheim 19.november 2016 med kardinal Cormac Murphy-O'Connors. FOTO Jan Erik Kofoed.

Dine er hendene som Han skal velsigne oss med nå.»

Denne troens bygning skal være en varde for Kristi lys i denne byen. Den skal være et levende gledesbudskap om tro, håp og kjærlighet for både kristne og ikke-kristne, «et synlig tegn på den usynlige Gud». Den skal være stedet hvor din biskop underviser, helliger og regjerer, mater Kristi hjord og forkynner den oppstandne Kristus for dem som ennå ikke har møtt Ham. Det er meget passende at dette Nådens år skulle bli kronet her i Trondheim med innvielsen av denne katedralen fra dette alteret; dette tegnet på Kristus. Herrens nåde skal strømme ut av denne byen.

VITNESBYRD Kjære brødre og søstre. Vi er i ferd med å feire innvielsesritualet for denne katedralen og dens alter. Sammen vil vi bekjenne vår tro på Gud; Fader, Sønn og Hellig Ånd, og påkalle De hellige, våre brødre og søstre i himmelen, så de kan slutte seg til våre bønner som løftes opp til Guds trone. Vi vil legge De helliges relikvier i alteret – et vitnesbyrd om den guddommeliggjørende nåde som

Gud skjenker menneskeheten gjennom de sakramentale gaver vi mottar i Kirken. Vi vil be Gud om å la sin «helliggjørende kraft fra himmelen strømme ned over denne kirke og dette alter, slik at den for alltid må være et helligt sted» og salve alteret og veggene med den hellige oljen krisma. Røkelse vil bli frembåret og alteret kledd og katedralen pyntet med

Denne troens bygning skal være en varde for Kristi lys i denne byen. Den skal være et levende gledesbudskap om tro, håp og kjærlighet for både kristne og ikke-kristne, «et synlig tegn på den usynlige Gud».

lys. Så vil jeg med glede «gå til Guds alter» (Salme 43) for å feire messeofferet, høydepunktet i ritualene som helliggjør dette alteret og bygningen.

Måtte Gud rikelig velsigne alle dem som har gjort denne dagen mulig. De som har bedt; de som har gitt gaver; de som har bygget dette stedet og de som har tegnet det; de som har utsmykket det med kunst og de som ble inspirert til å iverksette byggingen av det. Måtte Gud velsigne dere og alle som kommer innenfor disse veggene eller ser byggets

vitnesbyrd i livene til folk i denne byen. Måtte Gud for alltid bli velsignet og lovprist på dette hellige sted.

KRISTI SANNHET La meg slutte meg til St. Johannes Paul II's ord til befolkningen i denne byen og i dette landet ved hans økumeniske besøk til den nærliggende Nidarosdomen i 1989:

«Med tillit til Gud 'som virker i oss med sin kraft, og kan gjøre uendelig mye mer enn alt det vi ber om og forstår' (Ef 3,20), la oss påta oss utfordringen med en ny evangelisering. La oss nok en gang forkynne salig-

prisningenes visdom til en verden som trenger fred, kjærlighet og brorskap. La oss nok en gang forkynne Kristi sannhet, vår korsfestede og oppstandne Frelser. Han er «målet for menneskeslektens historie, det punkt som historien og sivilisasjonen konvergerer imot, menneskehetens midtpunkt, alle hjerters glede som utfyller alle deres lengsler» (Gaudium et Spes. 45). Måtte Gud være med dere alle. «Nåde og fred være med dere fra Gud vår Far og Herren Jesus Kristus». Amen.

OVERSATT AV VIDAR EIDE

Hellig Olavs Klemenskirke funnet?

Nyheten om et sensasjonelt funn i området der Nidaros ble grunnlagt for godt over 1000 år siden gikk over det ganske land i begynnelsen av november 2016. Arkeologene tror de har funnet steinfundamentene til selveste Klemenskirken.

TEKST **ELI ÅM**

BILDE. St. Klemens' martyrdød av Bernardino Fungai 1480. Foto Wikimedia Commons.

Jeg er så sikker som det går an å være, sier prosjektleder Anna Petersén til Aftenposten.

ET TEGN Hvis hun har rett, kan vi glede oss over at den første kirken i Trondheim vi kjenner av omtale i historiske kilder, ble funnet like før nye St. Olav domkirke i Trondheim skulle innvies.

Dette er nesten som et tegn, sa biskop Bernt Eidsvig til pressen da han besøkte utgravningsområdet.

ST. KLEMENS I Snorre Sturlasons saga om Olav den hellige i verket Heimskringla fra begynnelsen av 1200-tallet, kan vi lese at Olav bygde Klemenskirken rundt 1015 etter et stort slag han vant sør i landet mot Svein jarl og Einar Tambarskjelve, som tidligere hadde drevet Olav og mennene hans fra Nidaros og brent alle hus der.

SNORRE FORTELLER «Men da kong Olav kom til Trondheimen, ble det ingen reisning imot ham; han ble tatt til konge der og slo seg ned i Nidaros om

høsten, han gjorde seg i stand til å bli der vinteren over, og lot bygge kongsgård og reiste Klemenskirken der, på det stedet den står ennå.»

MASSEOMVENDELSE Hvorfor ble kirken viet til akkurat denne helgenen? Den hellige Klemens var den tredje pave etter Peter, og vi kjenner ham gjennom to bevarte skrifter, 1. og 2. Klemensbrev. Mye tyder på at han ble døpt av Barnabas, Paulus' medhjelper. Han skal i følge én tradisjon ha blitt dømt til straffarbeid i de beryktede marmorsteinbruddene i Kherson på Krim. Der fant han på mirakuløst vis vann til alle tvangsarbeiderne som holdt på å tørste i hjel. Dette førte til masseomvendelse til kristendommen, noe som vekket raseriet til keiseren og førte til at Klemens led martyrdøden ved å bli kastet i havet med et anker om halsen.

Siden har han vært sjøfarernes helgen, ved siden av St. Nikolas. Dette er grunnen til at så mange kirker ble vigsløst til disse to helgenene i Nordsjøkorridoren fra Flandern til Norden. Det er derfor ingen tilfeldighet at den første kirken vi kjenner navnet til i Trondheim (den gang Nidaros) er en Klemenskirke.

OLAVS HELLIGKÅRING Selv om det er fascinerende at Olav bygde Klemenskirken, er det likevel noe annet som gjør den så betydningsfull i ettertid. Det var i denne kirken Olav ble helligkåret av biskop Grimkjell i 1031. Etter at kista av seg selv var kommet opp av jorda der Nidarosdomen står i dag, ble den flyttet.

«Det var på manges råd at biskopen lot kongen grave ned i jorda ved Klemenskirken», forteller Snorre. Da det hadde gått tolv måneder og fem netter, ble den tatt opp og åpnet. Kongens legeme var på underfullt vis vel bevart, hår og negler hadde vokst, og det strømmet en herlig duft, ifølge sagaen.

«Så ble det avgjort etter biskopens utsagn og med kongens samtykke og hele folkets dom at kong Olav var virkelig hellig. Kongens legeme ble båret inn i Klemenskirken og ble bisatt over høyaltaret. Kista ble trukket med pell, og det ble satt telt over den av gudvev. Det hendte straks mange slags jærtegn ved kong Olavs helligdom» (Snorre, kapittel 244).

KLOKKEKLING Blant mange jærtegn forteller skalden Torarin Lovtunge i Glælognskvida om lyden av klokker (oversettelse fra boken Spor etter helgenkongen, Langslet og Ødegård):

*Klokker kling der
av seg sjølve
over skrinet
hans av tre,
og kvar dag kan
folket høyra
klokkeklangen
over kongen.*

En av disse klokkene bar navnet «Glad», det vet vi fra sagaen om Magnus den gode i Snorres Heimskringla. Magnus var Olavs sønn og etterfølger, og om et avgjørende slag på Lyrskogshede i

Danmark forteller Snorre (kapittel 27): «Da hørte hele folket en klokkelyd oppe i luften, og de av kong Magnus' menn som hadde vært i Nidaros, syntes at det var som det ble ringt med Glad, en klokke som kong Olav hadde gitt til Klemenskirken i kaupangen.»

OLSOK I denne sammenhengen må det fortelles at til Olsok 2016 ringte den første kirkeklokken i Trondheim som har fått navnet Glad etter den sagnomsuste klokken fra Klemenskirken. Biskopen hadde nettopp vigslet de nyankomne kirkeklokkene til nye St. Olav domkirke, før de ble heist opp i klokketårnet. Neste gang vi hørte lyden av Glad var da kirken ble innviet den 19. november.

Olavskulten startet altså i Klemenskirken, som Olav selv hadde bygd. Det var hit pilegrimene kom de første 25 – 30 årene årene før kisten hans ble flyttet og endte i Kristkirken, som senere ble til Nidarosdomen under erkebiskop Eystein fra 1183 og utover. Hvis arkeologene virkelig har funnet fundamentene til Klemenskirken, kan vi for første gang stå ved steiner som vi vet har vært vitne til at Olav feiret messe og mottok Det hellige sakrament.

STEINPLATTFORM I nyhetsoppslagene kunne vi lese at arkeologene har funnet en steinplattform som de tror kan være alterfundamentet i kirken. Arkeolog og utgravningsleder for Søndre gate i Trondheim, Ingeborg Sæhle, uttrykker seg slik om funnet i en artikkel på NIKUs arkeologiblogg:

Plattformen forstår vi nå som en type alter, eller høyalter, som har ligget innerst i koret. Et trappetrinn i sydvest viser at man har kunnet bestige alteret. (...) Basert

BILDE Utgravningsstedet i Søndre gate i Trondheim. FOTO Thomas Wrigglesworth, NIKU.

på de konstruksjonselementene som vi har avdekket per dags dato, forstår vi stadig kirken som værende en trekirke med steinfundament. Dette kan dog endre seg når vi graver oss lenger ned i kirkens indre, ifølge Sæhle.

STOLPEHULL Arkeologene har også funnet såkalte stolpehull, som kan tyde på at det har vært en kirke med jordgravde stolper før denne trekirken på steinfundament ble bygd. Det hevdes at dette kan være kirken Olav Tryggvason i følge Snorre bygde da han grunnla byen i 997 ved Skipakrok, innerst i det som den gang var en vik i Nidelven. Her har man imidlertid strukket Snorres tekst for langt.

I Heimskringla står det ikke noe om at Olav Tryggvason bygde kirke. Men leser vi Olav Tryggvasons saga, er det ingen tvil om at Snorre ser for seg en kirke i den lille kjøpstanden. I kapittel 82 kan vi lese:

«Vi kan for første gang stå ved steiner som vi vet har vært vitne til at Olav feiret messe og mottok Det hellige sakrament.»

«Nå ble det Mikkelmess. Den dagen lot kongen feire høytidelig, han lot synge høytidsmesse.» Og vi leser om skalden Hallfred som kong Olav møtte da han var ute og gikk på stredet. Hallfred sa ja til å bli døpt på den betingelse at kongen ville være gudfar. «Kongen sa: det skal jeg være. Så ble Hallfred døpt, og kongen holdt ham under dåpen» (kapittel 83).

Snorre forutsetter altså at det var en kirke i Nidaros på Olav Tryggvasons tid, men han sier ikke noe om hvem som bygde den, eller når den ble bygd. Klemenskirken er derimot godt dokumentert, og Snorre levner ingen tvil om at det var Hellig Olav som bygde den. I senmiddelalderen var den trolig gått ut av bruk, i vekterrutene fra denne tiden nevnes Klemenskirkegården i teksten, men ikke selve kirken. Den mistet sin betydning da Kristkirken, og senere Nidarosdomen tok over som pilegrims mål og sted for olavskulten.

VIKTIG STED Vi spør sogneprest Egil Mogstad i St. Olav katolske domsogn hva han tenker om funnet.

BILDE Olav den hellige skrinlegges; utsnitt av Olavsfrontalet fra begynnelsen av 1300-tallet. FOTO Birger R. Lindstad, NIKU

Det ville jo være fantastisk om dette virkelig viser seg å være Klemenskirken, sier han.

– Det ville bli et viktig sted for oss katolikker. I så fall er det mitt håp at ruinen blir gjort tilgjengelig i ren og enkel form.

Det bør gå an å holde messe og be uforstyrret av effekter på et så viktig sted, påpeker Mogstad.

NÆRMERE HELLIG OLAV Selv om pressen slapp jubelen løs og nærmest erklærte Klemenskirken som funnet, er dette langt fra verifisert. Videre utgravning må til for å bekrefte hypotesen om at dette er kirken Hellig Olav bygde, understreker Mogstad, som har motforestillinger når det gjelder det antatte alteret. Det kan virke som det er noe med dimensjonene som ikke stemmer i forhold til kunnskap vi har om alterkonstruksjoner i denne tidens kirkebygg, mener han.

– Det blir spennende å se hva arkeologene finner i sitt videre arbeide. For oss katolikker er det viktig å være nøkterne når det gjelder noe som er så betydningsfullt for oss.

Uansett hva resultatet blir, kommer vi Hellig Olav nærmere gjennom denne prosessen. Ikke minst når vi går tilbake til den historiske kilden, Snorre Sturlasons saga om helgenkongen. Der står Olav levende frem. Mellom steinene i Klemenskirken møter vi ham både som ung kirkebygger og som martyr for Kristi Rike.

BILDE Selfie av Imam Saïdy fra Islamsk råd Norge, Ingrid Rosendorf Joys fra Den katolske kirke og Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn og Einar Tjelle fra Mellomkirkelig råd for Den norske kirke (Dnk) foran konferanseområdet.

Kutt klimautslipp!

INGRID ROSENDORF JOYS, STL

Det samlede engasjementet fra store religiøse aktører var viktig for at verdens ledere klarte å enes under det store klimatoppmøtet i Paris i 2015. Pave Frans' encyklika *Laudato Si'* (som foreligger på norsk fra St. Olav forlag) bidro i særdeleshet til å gjøre klimaarbeidet til noe som angår oss alle. Nå har avtalen trådt i kraft lenge før man våget å håpe. I november 2016 møttes igjen verdens ledere og representanter fra det sivile samfunn til arbeidsøkt om veien videre i klimaarbeidet. En liten interreligiøs gruppe fra Norge deltok sammen med religiøse ledere fra hele verden. De religiøse lederne understreker i sitt budskap til politikerne det etiske ansvaret vi har for de mest sårbare og at rettferdighet er særlig viktig når avtalen skal settes i verk. Uttalelsen ber verdens ledere om å intensivere forpliktelsene til utslippsreduksjoner samt øke klimafinansieringen og investeringene i fornybare løsninger.

FELLESSKAP En av verdens raskest voksende sosiale bevegelser er nettopp et fellesskap av organisasjoner, bedrifter og stater som trekker sine investeringer fra fossil energi og flytter det over på grønne løsninger. Religiøse aktører er svært involvert i dette arbeidet, både som talspersoner i sine sammenhenger og som direkte aktører i konkrete investeringer: Vatikanstaten er verdens første klimanøytrale stat, Kirkenes verdensråd har bedt kirker og organisasjoner om å trekke investeringer ut av fossil energi og investere i fornybare løsninger, og det største amerikanske nettverket av muslimske organisasjoner, Islamic Society of North America, har annonsert at de vil trekke ut alle sine investeringer fra fossile selskaper, og investere i fornybare og grønne løsninger.

I Norge er det viktig at vi i valgåret holder våre politikere ansvarlig for å bidra økonomisk i den internasjonale dugnaden, men også å redusere kraftig norske utslipp av klimagasser.

Fra Biskop Bernt Eidsvigs kalender*

- 22/2 *Temadag for prester*
- 25/2 *Prestevielse Klosterneuburg, Østerrike*
- 28/2 *Møte med Konsultorkollegiet, OKB*
- 2/3 *Temadag for prester*
- 6/3 *Foredrag på voksenkatekese i St. Dominikus, Oslo*
- 11/3 *Visitat i Vår Frue menighet, Porsgrunn*
- 14/3 *Temadag for prester*
- 16/3 *Temadag for prester*
- 17/3 *Møte med Pastoralrådets arbeidsutvalg*
- 27-28/3 *Norges Kristne Råds rådsmøte, Oslo*
- 27/3 *Samtale om kristen tro, Litteraturhuset Oslo (Reformasjonsmarkeringen 2017)*
- 1/4 *Pastoralrådsmøte, Mariaholm*
- 3-7/4 *Den nordiske bispekonferanse møtes i Hamburg, Tyskland*
- 9/4 *Pontifikalmesse på Palmesøndag, St. Olav domkirke, Trondhjem*
- 10/4 *Oljevigselsmesse, St. Olav domkirke, Trondhjem*
- 11/4 *Konsultorkollegiet og Presterådet OKB, oljevigselsmesse i St. Olav domkirke, Oslo*
- 13/4 *Skjærtorsdagens messe, St. Olav domkirke, Oslo*
- 15/4 *Påskennattsvigilie, St. Olav domkirke, Oslo*
- 22/4 *Ferming i Mariakirken menighet, Stabekk*
- 25/4 *Møte i KATLUSA, katolsk-luthersk samtalegruppe*

*Å jour per 1/2

Fra biskop Berislav Grgić kalender*

- 20 - 27/2 *Zagreb (Kroatia)*
- 11/3 *Sr. Aloysia (St. Elisabeth-søster) - 65 års ordensjubileum*
- 17 - 27/3 *Bayern (Tyskland)*
- 3 - 7/4 *NB Konferanse i Hamburg*
- 11/4 *Møte i KK, PR og Oljevigselsmesse*
- 13/4 *HL Messe, Vår Frue kirke*
- 14/4 *Langfredagsliturgi, Vår Frue kirke*
- 15/4 *Påskevigilien, Vår Frue kirke*
- 16/4 *Høymesse, Vår Frue kirke*
- 17/4 *Høymesse, Karmel*
- 24 - 26/4 *Poznań - Polen*

*Å jour per 1/2

Den som er av sannheten, hører min røst

Vi lever i en tid av massiv kristenforfølgelse, særlig i Midtøsten. Her hjemme har vi i skrivende stund en pågående rettssak mot en kvinnelig lege som i sin yrkesutøvelse nekter å lyde mennesker mer enn Gud. Samvittighetsfrihet er ikke lenger en selvfølge i Norge, mens toleransen synes å være reservert for dem som har "politisk korrekte" livsoppfatninger.

SR. PAULA ALEXANDROWICZ OSB TILHØRER HELIGA HJÄRTAS KLOSTER I OMBERG, SVERIGE

ET KALL Som kristne får vi helt enkelt ta alt dette som et kall til en mer bevisst etterfølgelse av vår Herre, han som sier til Pilatus: "For å vitne om sannheten er jeg født, og derfor er jeg kommet til verden. Hver den som er av sannheten, hører min røst" (Joh18,37).

Under fastetiden kan det derfor være verdifullt å meditere over et par utvalgte tekster fra den hellige Charbel Makhlof, en libanesisk munk av maronittisk ritus (8. mai 1828–24 desember 1898).^{*} De er ment som næring til vår egen personlige bønn. Gjør vi det, kommer vi å erfare Åndens kraft i dem – og vi vet at det er Ånden som gir liv, etter Jesu egne ord. Vil vi ha liv? La oss da i troens ånd lytte til St. Charbels ord:

–Menneskene leter etter mirakler for å tro og se med egne øyne, de vil ha budskap før å høre og få vite, de vil ha konkrete veier å følge og så oppnå frelsen og lykken. Men miraklet – det er jo Eukaristien, tegnet – det er Korset, budskapet – det er Evangeliet, og frelsen finnes i Kirken.

KORSETS TEGN Det viktigste, det største og det helligste tegnet er Korsets tegn Det er tegnet på Guds kjærlighet til deg. Må det også bli et tegn på din kjærlighet til Ham. Det er kjærlighetens tegn, ikke kampens tegn. Lyset fra dette tegn kommer til å opplyse hele verden. Menneskehetens frelse pågår i Kirken, blir til gjennom Kirken. (...) Alle det ondes bølger kommer til å knuses mot Kirkens klipper. Gi deg helt over til Kirken og hennes lære og velg ikke ut det som passer deg.

– Den som ikke kjenner Evangeliet, forblir i mørke og i ignoransens skygge, om han så besitter all verdens kunnskap. (...) Det største og viktigste miraklet er Eukaristien, Kristi Legeme, Påskelammet som tar bort verdens synder, den levende Gud som er stått opp fra de døde.

– Du leter forgjeves etter tegn som skulle være viktigere enn Korsets tegn. Spør ikke etter budskap som, etter hva du påstår, skulle være viktigere enn Evangeliets ord. Søk ikke frelsen utenfor Kristi kirke. Anstreng deg ikke ved å løpe etter større mirakler enn Eukaristiens mirakel. (...) Bare gjennom Korset, Kirken, Evangeliet og Eukaristien kan du bli en helgen. (...) Helligheten er ikke et lykketreff, helligheten er et valg. Vent ikke på at den skal komme til deg utenfra, lev og erobre den innenfra. Guds Rike bor i ditt hjerte. Helligheten er en nåde og en vilje. Nåden kommer fra Gud, viljen fra deg selv. Du er en potensiell helgen – gjør alt før å virkelig være en. Hver familie er en hellig familie

ET BILDE Den menneskelige familie på jorden er et bilde av Den hellige familie i Himmelen. Familien gir videre, fra generasjon til generasjon, Guds plan, hans kjærlighet og hans ord. Familiens fall betyr fallet til Guds plan angående menneskeheten. (...) Hver familie er hellig fordi den er et avbilde av Gud, som er Én i Tre Personer. Å ødelegge familien er å ødelegge Guds avbilde (...). Familien gir menneskene identitet og preger inn Guds bilde i dem. Familien er et sted der menneskehetens minne bevares, og menneskehet uten familie savner hukommelse.

– Familien er et fundament for Guds plan, og derfor konsentrerer alle onde makter seg om å ødelegge familien, vel vitende om at gjør de det, kommer hele Guds plan å ryste i sine grunnvoller. Den Ondes kamp mot Gud er kampen mot familien, og dennes kamp mot familien har som mål å ødelegge Guds avbilde i oss. (...) Familien er stedet der mennesket samtaler med Gud og med sine brødre. Uten familien brytes denne samtale, og ingenting kan erstatte den. (...) Så blir menneskeligheten vannstilt og syk – en begynnelse på en langsom død. Vern om deres familier (...) gjennom Guds stadige nærvær blant dere. Vern om dem gjennom bønn og den samtalen som er en dialog, gjennom gjensidig forståelse og tilgivelse, gjennom oppriktighet og tillit, og – viktigst av alt – gjennom å lytte til hverandre. (...) Bevar varmen i familien, for annen varme i verden kan erstatte den.

I VÅR BØNN Om vi i disse dager føler en forståelig uro over tingenes tilstand i vårt eget liv så vel som i samfunnet vi er en del av, kunne det kanskje være en bra fasteøvelse å ta opp St. Charbels anvisninger i vår bønn og se på hvordan vi kan omsette dem i handling? Hellige Maria, du vår gledes grunn, be for oss.

Hellige Charbel, du Lys fra Østen som opplyser Guds Kirke, be for oss.

^{*}Sitatene er fra St. Charbels budskap, redigert av fader Hanna Skandar, publisert av klosteret Saydet AlKalaa/Menjez-Akkar, Libanon.

Religionspolitikk

OMTALE **OLAV HOVDELIEN**

INGVILL THORSON PLESNER
RELIGIONSPOLITIKK
UNIVERSITETSFORLAGET,
2016 224 SIDER, 349 KR

Grunnlovsendringene i 2012 la et nytt grunnlag for videre selvstendigjøring av Den norske kirke. På nettsidene til Regjeringen kan vi lese at det i lengre tid har «vært arbeidet med en forvaltningsreform for et tydelig skille mellom kirke og stat. Reformen gjennomføres fra 1.01. 2017.»

Kulturminister Linda Hofstad Helleland har i den forbindelse uttalt at «Når vi nå lager et tydelig skille mellom staten og Den norske kirke, handler det selvsagt ikke om å si farvel til eller ta avstand fra historie og tradisjoner.» Angivelig er det ikke folks forhold til Den norske kirke som skal endres, men statens forhold til

kirken. Mon det. Hvorvidt den tidligere statskirken blir helt fri, gjenstår nok å se. Føringsene som er lagt ned for «å bevare Den norske kirke som en åpen, romslig og inkluderende folkekirke», peker paradoksalt nok i retning av ufrihet for kirken, snarere enn frihet. Statsmakten gir ikke slipp så lett.

INNGÅENDE Ingvill Thorson Plesner drøfter forholdet mellom stat og kirke inngående i boken Religionspolitikk, som utkom i høst på Universitetsforlaget. Selv insisterer hun i boken på at religionspolitikk handler om mye mer enn bindingene mellom staten og Den norske kirke, og at det bør gjøre det – ikke minst med tanke på at utvalget av tros- og livssynssamfunn etter hvert er blitt ganske så overveldende. I den praktiske politikken vil det kunne være mange ulike spørsmål som enten allerede er en del av den politiske dagsorden eller kanskje er i ferd med å bli det. Skal trossamfunn der kvinner og homofile forskjellsbehandles, få statsstøtte? Kan skolen tilby kjønnsdelt svømmeundervisning? Bør ansiktstildekkende klesplagg som nikab forbys i offentlige institusjoner? Bør leger og annet helsepersonell kunne reservere seg mot å gjennomføre aborter? Bør sikker få lov til å bytte ut uniformsluen sin i forsvaret med en turban i samme farge? Spørsmålene er mange og det kan være høy temperatur i diskusjonene. Det første spørsmålet jeg nevnte her, det

om «diskriminering» av kvinner og homofile, er naturligvis litt ironisk, siden det skulle ta seg ut hvis det bare er den liberale «frie» norske folkekirken som var kvalifisert som mottager av statsstøtte!

VELSKREVET Plesner rekker å berøre mange spørsmål. Etter å ha redegjort for hva religionspolitikk handler om i kapittel 1, går hun i kapittel 2 gjennom aktuelle debatter: spørsmålet om religion i skolen og andre offentlige institusjoner, likestillingstematikk, statsstøtte til tros- og livssynssamfunn (som ikke minst er et aktuelt spørsmål for Den katolske kirke, etter avsløringene om kreativ medlemsregistreringspraksis i regi av OKB), religiøs ekstremisme og integrering. Deretter følger kapitler om

ulike religionspolitiske modeller, om menneskerettigheter osv., før fremstillingen rundes av med et kapittel om såkalt «livssynsåpen religionspolitikk». Det hele er velskrevet og fremstår som grundig og gjennomarbeidet, dog med en viss «lærebokslagside». Boken inneholder kanskje ikke veldig mange overraskelser, med tanke på at den er skrevet av en seniorforsker ved Norsk senter for menneskerettigheter?

Angivelig er det ikke folks forhold til Den norske kirke som skal endres, men statens forhold til kirken. Mon det.

OLAV HOVDELIEN

Det er ikke ofte norske religionsforskere så bredt, godt og grundig tar for deg Den katolske kirke.

STEINAR RIVEDAL WIIK OP

Kristne migranter i Norden

OMTALE STEINAR R. WIIK OP

ANDERS ASCHIM, OLAV HOVDELIEN
OG HELJE KRINGLEBOTN
SØDAHL (RED.): PORTAL FORLAG,
2016, 244 SIDER, 349 KR

Et lite kjent faktum er at flertallet av migranter til Norden de senere år er kristne – og ikke muslimer, som man lett får inntrykk av gjennom norske medias løpende nyhetsdekning.

Under den religionssosiologiske konferansen i København 2014 ble nettverket "Kristne migranter i Norden" til etter en sesjon med "Christian Migrants and Integration". Opplysningen står å lese i forordet til Kristne migranter til Norden, som kom i fjor høst. På mer enn én måte er den oppsiktsvekkende, god og svært viktig.

Boken er utgitt under Portal Akademisk

og har fotfeste ved Høgskulen i Volda. Den er faglig god fordi den knytter seg opp til tilgjengelig statistikk, redegjør for metodevalg, har et solid noteapparat og relevant bibliografi – og antyder strømninger snarere enn bombastisk å fastslå. Oppsiktsvekkende er boken fordi fem av kapitlene og en god tredjedel av bokens volum er viet Den katolske kirke – som jo av karakter er universell. I tillegg tar den for seg ortodokse kirkesamfunn i Norden og Midt-Østen. Boken har 15 kapitler, skrevet av redaktørene og 13 andre forskere.

GRUNDIG Det er ikke ofte norske religionsforskere så bredt, godt og grundig tar for seg Den katolske kirke. Hverken Island eller Finland er tematisk berørt i boken, til gjengjeld vies polakkenes tilstedeværelse i Norge, som har betydd så mye for Den katolske kirkes sterke vekst, stor plass.

Møget interessant og bokstavelig talt grensesprengende utvides Norden som begrep og område i statsviteren Pål Ketil Botvars "Religion, sosial kapital og integrering. En sammenlikning av surveydata fra Norge, Polen og Baltikum". Botvar påpeker både den store arbeidsinnvandringen til Norge fra Polen, Estland, Latvia og Lituaen de senere år og den historiske kontakten mellom Norden, Polen og Baltikum. Han knytter seg opp til den amerikanske statsviteren Robert Putnams begrep "sosial kapital": "evnen et individ har til å skape relasjoner og gå inn i nettverk." Botvars konklusjon sammenfaller med hva andre nordiske forskere tidligere har påpekt: "I europeiske

land er forholdet mellom religion og sosial kapital mer komplekst enn i det amerikanske samfunnet."

UFORBEREDT Redaktør Helje Kringlebotn Sødal, professor i idé- og kristendoms historie ved UiA i Kristiansand, bidrar med "I pressens blindsoner? Kristne migrantmenigheter i norske aviser". Innledningsvis nevner han terrorangrepet på New York City 11. september 2001 og at amerikanerne var uforberedt hva som hadde skjedd, ettersom journalistene hadde oversett religionens betydning. Samtidig spør han: "Finnes det en norsk, religiøs blindsoner som fører til at folk flest ikke får kunnskap om viktige, men mindre spektakulære hendelser, som for eksempel at det årlig kommer flere tusen kristne migranter til landet og danner egne religiøse trosfelleskap? I norsk sammenheng har det kristne mangfoldet utvilsomt økt på grunn av migrasjonen, og kristendommens utvikling utenfor Vesten er så bemerkelsesverdig at uttrykk som 'ny reformasjon' og 'den neste kristendom' blir brukt. Samtidig virker norsk presse lite interessert i dette." Avslutningsvis fastslår Sødal at journalister og redaktører hittil ikke har vurdert kristne migrantmenigheter som særlig aktuelt nyhetsstoff.

Som gammel pressemann vil denne anmelder si seg helt enig. Boken er svært viktig og interessant både for norske katolikker og for redaktører. Jeg har dessverre større forhåpninger til førstnevnte lesergruppe enn til den siste.

«Historiene om dagens martyrer er trosstyrkende nettopp fordi den viser oss en tro som bærer..»

BJØRN OLAV HANSEN

En tro verdt å dø for

OMTALE BJØRN OLAV HANSEN

JOHN L. ALLEN JR.: FORFULGT
ST. OLAV FORLAG, 2016
384 SIDER, 329 KR

Det er blitt sagt at ingen tid er så lik vår egen tid som urkirkens. Det er ikke minst sant med tanke på at vår tid på nytt er blitt den kristne kirkes martyrtid, slik det også var det for de første kristne. De mest forsiktige beregninger viser at minst 20 kristne drepes hver dag – noe som tilsvarer en martyr i timen.

Men det er først i det året som nå er historie at sekulære medier er blitt oppmerksomme på det som skjer. De kristnes lidelser er stort sett blitt forbigått i stillhet.

MEDIETAUSHET Hvorfor tier media? En som gir et godt svar på dette er den amerikanske journalisten John L. Allen jr, redaktør for nettstedet Crux, som spesialiserte seg på nyheter om Den katolske kirke. Han har også arbeidet for The Boston Globe, og vært seniorreporter

for The National Catholic Reporter og CNN, og burde dermed ha de beste forutsetninger for å kunne gi svar:

– Dels fordi dette ikke passer inn i det vestlige narrative hvor kristendommen ses som den store undertrykkeren, ikke som et offer; dels fordi de kristne som lider, ofte er fattige, analfabeter og isolerte, noe som gjør dem nesten usynlige for omverdenen. Dessuten skyldes stillheten at trusselbildet disse kristne står overfor, er svært komplekst, noe som gjør at mange observatører nærmest gir opp å forstå det og mister håpet om å forandre disse realitetene.

VEKKEROP John L. Allen jr har skrevet boken “Forfulgt”, som nettopp er blitt utgitt av St. Olav forlag. Jeg nøler ikke med å si at den er en av de mest velskrevne og veldokumenterte rapportene vi har om det Allen rett og slett kaller “den globale krigen mot kristne.” Det er en rystende skildring, men noen ganger, og kanskje oftere enn vi liker, trenger vi en slik rystelse. Vi trenger et vekkerop som gjør oss våkne – og et slik vekkerop er denne boken.

Det er tankevekkende når Allen skriver: “Fra Irak og Egypt til Sudan og Nigeria, fra Indonesia til det indiske subkontinentet, er kristne i det tidlige 21. århundre verdens mest forfulgte religiøse gruppe. Ifølge det sekulære International Society for Human Rights er åtti prosent av alle brudd på religionsfriheten i verden i dag rettet mot kristne.”

HVORFOR? Hvordan forklarer så Allen dette? Et svar finner han i følgende: “Det demografiske bakteppet for denne globale krigen mot kristne er at mer enn

to tredjedeler av verdens 2,3 milliarder kristne nå bor utenfor Vesten, ofte som et beleiret mindretall blant en fiendtlig majoritet – enten det er islamsk fundamentalisme i Midtøsten og deler av Afrika, hinduradikalisme i India eller statlig pålagt ateisme i Kina og Nord-Korea.”

Men – og det er et viktig men – Allen underslår heller ikke at noe skjer blant oss. Han skriver: “I Europa og Nord-Amerika møter kristne politiske og juridiske utfordringer som truer religionsfriheten.” Myteknuser. Ved siden av å ha skrevet en veldokumentert bok – hvis fakta det er veldig vanskelig å bagatellisere og bortforklare – så er John Allen en myteknuser! Effektivt og saklig tilbakeviser han forsøke fra sekulære medier som bortforklarer det som vitterlig skjer. Og fakta er overveldende: 90.000 kristne ble drept i 2016 ene og alene på grunn av sin tro. Massimo Introvigne, grunnleggeren av Center for Studies on New Religions med base i Italia har beregnet at et sted mellom 500-600 millioner kristne verden over kan ikke fritt praktisere sin tro.

HÅP Men boken til John L. Allen handler ikke bare om tall. Han gir forfølgelsen et ansikt. Det er sterke livshistorier vi stifter bekjentskap med om en slitesterk tro – en tro som holder selv i de bratteste bakkene. Og det er her den gir oss håp! Historiene om dagens martyrer er trosstyrkende nettopp fordi den viser oss en tro som bærer, som ikke er intellektuell, men brennende og levende. Derfor er “Forfulgt” en viktig bok, som ikke bare burde leses men samtales om. Den egner seg for bibelstudiegrupper og samtalegrupper. Den vil utvilsomt utfordre mange av oss til å tenke – er min tro verd å dø for?

Norges Alle **Katolikker**

En gang på 1990-tallet skiftet daværende Unge Norske Katolikkers Forbund (UNKF) navn til NUK (Norges Unge Katolikker). En liten grammatisk endring, men en enorm semantisk forskjell.

TEKST EWA SIARKIEWICZ-BIVAND ST. PAUL MENIGHET, BERGEN

Ikke lenger et adjektiv som sorterer alle under begrepet "norsk" – med all tilhørende usikkerhet rundt hva det egentlig betyr å være norsk – men et uttrykk for tilhørighet til samme sted. I dag er NUK nettopp det navnet tilsier – en organisasjon for katolikker som bor i Norge. Uansett hvor de er født, uansett hvor deres foreldre kom fra, uansett hvilket språk de snakker hjemme og hvilket fotballag de heier på.

NASJONALE ADJEKTIV I den voksne verden fortsetter man derimot med de nasjonale adjektivene og snakker om f.eks. polsk, tamilsk, eller vietnamesisk gruppe. Dette forteller oss at språket er en definerende faktor og at du blir automatisk ekskludert hvis du ikke kan det aktuelle språket. Vi snakker til og med om en norsk, spansk eller eritreisk messe, mens det riktige ville vært å si at det er katolsk messe på norsk, spansk eller eritreisk. En liten språklig forskjell med store konsekvenser for menighetens samhold. I stedet for å inkludere – vi er alle katolikker og feirer den samme messen på alle mulige språk – så understreker man forskjeller. I stedet for å fokusere på vår enhet i Kristus uttrykker man behovet for å vise at vi er forskjellige, og at de fleste av oss ikke er «norske».

Når det er sagt, er det likevel ikke så enkelt. På den ene siden er det viktig for immigranter å ha muligheter til å vokse i troen. Og det kan bare gjøres på morsmålet, i alle fall for dem som Statistisk Sentralbyrå (SSB) ville kalle «første generasjon innvandrere». Hvis man tar botens sakrament på alvor, så må man bli forstått av og forstå skriftefaren! I tillegg er det også praktiske grunner som fremtvinger gruppe løsninger. Kirkekaffe, kirkevakt, vask av kirkerommet og lignende gjøres best sammen med folk man kommuniserer

godt med. Når det praktiske fungerer, kan vi bruke kreftene på det viktigste – å be sammen. Vår Herre forstår alle språk!

SAMMENSATT I denne språkgruppindelungen er det noen som faller utenfor. Dette gjelder hovedsakelig to store og sammensatte grupperinger. På den ene siden de «norske» og på den andre alle de som ikke tilhører en av de store språkgruppene. Dette er enda mer komplisert i praksis. Hvem er «norske katolikker»? Er det de «gamle», hvis forfedre bygget vår kirke på 1800-tallet? Er det de som var med i UNKF for 50 år siden, og deres barn? Eller er det katolikker av nyere dato, ofte mer konservative i sin religiøse praksis, som søker norske katolske røtter i middelalderen? Eller de mange ektefeller som konverterte i forbindelse med inngåelse av ekteskap med en katolsk innvandrert? Og hvem er alle de andre som finner veien til høymessen på norsk heller enn å gå til messe på et annet språk? En tysker, en portugiser, en fra Korea, fra Rwanda eller fra Kongo. Hva har de felles? Hvordan kan de føle seg hjemme? Det er ikke nødvendigvis den vakre gregorianske sangen som appellerer, men kanskje Åge Samuelsen?

"NORSKTALENDE GRUPPE" Det finnes ikke én klok løsning i dette typisk katolske landskapet! I St. Paul menighet har vi til og med etablert «en norsktalende gruppe» for å skape plass for alle som ikke kan polsk, vietnamesisk, tamil etc. Så kan de på en synlig måte bidra til fellesskapet og sette sitt preg på aktivitetene, f.eks. når menighetsfesten skal gjennomføres. Dette kan høres som en nokså «rar» løsning. Vi er i Norge og bruk av det norske språk er en selvfølge, det er vårt felles språk. Men samtidig er de som har norsk som morsmål, en liten minoritet innen vår katolske kirke. Størrelsen på denne

minoriteten er betinget av hvor mange av dem SSB kaller «2. generasjons innvandrere» som regner seg selv også som norske. Dermed kan man ikke forvente at katolisisme á la Norvège, med mye gregoriansk og salmer på nynorsk er det som høymessedeltakerne liker best, selv om de synger med iver. Det er viktig å hente kirkemusikk med tanke på de troende som sitter i kirken. Når jeg under Langfredagsgudstjenesten oppdager en polsk melodi fra 1600-tallet sunget på norsk – «Oljebergets lunder» – så er jeg takknemlig for at sognepresten og organisten har valgt denne salmen også. Her henter man noe fra tradisjonen til oss andre og innlemmer det i det som skal være felles.

PAULUS OG ENHETEN Vi liker å sitere Paulus brev til Galaterne 3:28 «Her er ikke jøde eller greker, her er ikke træl eller fri, her er ikke mann og kvinne; for vi er alle én i Kristus Jesus», ofte uten å tenke på hva dette betyr i praksis. Og på hvorfor Paulus skrev dette brevet. Det var nettopp jøder og grekere – og mange andre innvandrere, fra Kappadokia, Frygia, Pamfylia, Libya eller Roma – som ble kristne og som hadde problemer med sin tilhørighet og identitet. Paulus ville ikke skrevet som han gjorde hvis de uten videre aksepterte og levde i fred og kjærlighet mot hverandre. Han forstod at de kravene jødene stilte til omskjæring eller matrestriksjoner, ikke kunne aksepters av alle – og ikke var nødvendige. Paulus kjente sin misjon å bringe evangeliet til alle folkeslag og hva det måtte innebære av innkulturasjon. Han mente ikke at jøder og grekere skal være enige om å snakke ett og samme språk, han selv behersket flere. Det han var opptatt av var, og er, at vi – alle Norges katolikker – «er én i Kristus Jesus».

Den 4. desember 2016 ble **Myron Kuspys** (bilde) diakonviet i München av biskop Petro Kryk, apostolisk eksark for Tyskland og Skandinavia. Prestevielsen vil finne

sted i Oslo i september 2017. Myron Kuspys er født 23. november 1982 i Lviv, Ukraina og kom til Norge høsten 2010. Han er sekularprest-kandidat for det ukrainske eksarkatet Tyskland, tilknyttet St. Eystein presteseminar fra høsten 2012.

Veien til diakon- og prestatjeneste i Kirken omfatter en del formelle steg som på høytidelig vis gir kandidaten nye oppgaver. I den østlige ritus som Myron tilhører, er siste steg for diakonvielsen å bli viet til subdiakon. I latinsk ritus er siste steg vanligvis å bli innsatt som akolytt, og i vinter har vi fått en helt rekke nye akolytter, noe som tyder på at vi kan glede oss til flere diakonvielser i år. Den 9. november innsatte biskop Bernt Eidsvig Oslo katolske bispedømmes tre kandidater til det permanente diakonat, **Mang Van Le** (Drammen), **Nguyen Thanh Huu** (Jessheim) og **Patricio Quintana** (spansk gruppe og St. Olav domkirkemenighet, Oslo) som akolytter i St. Olav domkirke i Oslo.

Bispedømmets pretekandidater ble akolytter i sine respektive romerske seminarer: Den 17. november ble **Paul Opata** innsatt som akolytt av erkebiskop Leo Cushley i The Pontifical Scots College, og 18. desember ble **Nguyen Duy Hai** og **Josef Ottersen** innsatt som akolytter av erkebiskop Paul Tighe i The Venerable English College.

Også våre to nordmenn som studerer til prest for utenlandske bispedømmer er blitt akolytter siden sist. Den 20. november ble **Sigurd Sverre Stangeland**, pretekandidat for bispedømmet København, innsatt som akolytt av erkebiskop Luis Francisco Ladaria Ferrer, og **Fredrick Engström Granheim**, pretestudent for bispedømmet Fairbanks, Alaska, ble innsatt som akolytt av biskop Chad Zielinski den 25. november. Vi gratulerer!

ST. OLAV

Den 13. oktober 2016 ankom p. **Lucas Joel Salas Tobón** Norge. p. Tobón skal virke med tilknytning til sjelesorgen for spansktalende. Han ble født 18. oktober 1966 i Ciudad de México (Mexico). Han ble diakonviet 14. juni 2002 av kardinal Norberto Rivera Carrera i Insigne y Nacional Basilica de Nuestra Señora de Guadalupe, Ciudad de México. Presteviet 7. juni 2003. Han har virket som kapellan, deretter sogneprest, i flere menigheter i Mexico City 2003–2016.

KATOLSK.NO/ST. OLAV

Den 4. November 2016 ankom p. **Charles-Placide Ngboko Zondo** Norge. p. Zondo skal ha ansvar for fransktalende i innvandrersjelesorgen. Han er født 31. juli 1978 i Lisala, DR Kongo (Kinshasa). Han startet bachelorstudier i filosofi ved det provinsielle seminaret St. Johannes Døperen i Mbandaka i 2001. Han ble ferdig med studie i 2003, og startet deretter på bachelorstudier i teologi ved seminaret St. Peter og Paulus i Lisala i 2004. Han ble diakonviet 27. august 2009 av biskop Louis Nkinga Bondala av Lisala, og presteviet 21. februar 2010 av samme biskop. Han snakker fransk, italiensk og lingala.

KATOLSK.NO/ST. OLAV

Diakon **Sindre-Jacob Bostad** er midlertidig gått inn i stillingen som økonom i Oslo katolske bispedømme fra desember 2016. Bostad vil fungere som økonom i 30 %-stilling inntil en ny er på plass. Sindre-Jacob Bostad (64) er utdannet jurist og er partner og daglig leder i advokatfirmaet Plougmann & Vingtoft. Han har solid erfaring i ledelse, budsjettarbeid og økonomistyring fra en rekke ulike firmaer, og har også en rekke styreverv.

KATOLSK.NO/ST. OLAV

Ingrid Rosendorf Joys sluttet i sin stilling som samfunnskontakt i Oslo katolske bispedømme, den 31.12.2016. Hun skal i tiden fremover arbeide for fullt i Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn i Norge (STL) og styrke organisasjonens satsninger.

KATOLSK.NO/ST. OLAV

Den 18. januar 2017 forlot p. **Zéphyrin Ligopi Linzuwa** Norge for å vende tilbake til sitt bispedømme i Lisala i DR Kongo (Kinshasa). P. Linzuwa ankom Norge 28. oktober 2010. Fra 15. januar 2011 har han hatt ansvar for fransktalende katolikker i Oslo katolske bispedømme, samt vært kapellan i St. Olav domkirke.

KATOLSK.NO/ST. OLAV

St. Paul gymnas er nå, etter godkjenning fra Utdanningsdirektoratet og biskopen, blitt en selvstendig institusjon innen bispedømmet med eget styre og ledelse. **Petter Gjessing** ble ansatt som rektor ved gymnaset 1. januar 2017. Petter Gjessing er cand.philol. fra universitetet i Bergen med hovedfag i historie fra 1999 og han har praktisk pedagogisk utdanning fra 2001. Etter dette har han årsstudium i nordisk fra Volda og årsstudium i katolsk kristendom fra MF. Han har solid skolelederutdanning (bl.a. rektorskolen) fra NHH, NLA og KPH-Wien/Fordham-NYC). Etter noen år i Høyanger kommune, ble han ansatt som lektor ved St. Paul skole i 2006 hvor han ble inspektør i 2011. Fra 2012 var han avdelingsleder ved gymnasavdelingen og således sentral ved etableringen og oppbyggingen av St. Paul gymnas. Han har deltatt på flere internasjonale konferanser og studiebesøk. Petter Gjessing ble medlem av Kirkens fulle fellesskap i 2005. Han er gift og har to barn som er elever ved St. Paul skole (grunnskolen).

KATOLSK.NO/ST. OLAV

Den 6. januar 2017 ble **Aleksandra Sramkowska** ansatt som Organisasjonskonsulent med kommunikasjonsansvar for Norges Unge Katolikker (NUK). Aleksandra ble født 21. august 1988 i

KATOLSK.NO/ST.OLAV

Polen. I 2011 studerte hun kunsthistorie i Spania. Hun har en Mastergrad i kulturkunnskap med tre års spesialisering i kulturkommunikasjon 2007–2012 fra universitet A.Mickiewicz i Poznan, i Polen. Arbeids erfaring fra kundeservice og festivalplanlegging. Hun har vært engasjert i Polish Gospel Musikk Forening og Polish Dance Theater. Nå er hun er Solist i Sursum Corda musikkgruppe, fra oktober 2013.

KATOLSK.NO/ST. OLAV

Den 31. januar sluttet **Heidi Haugros Øyma** i sin stilling i Oslo katolske bispedømme. Fra 2010 til hun sluttet var hun redaktør av St. Olav kirkeblad og hadde også den siste tiden ansvar for katolsk.no. Hun har siden 2012 vært styremedlem i Det norske bibelselskap og fra 2014 medlem av Liturgikommisjonen. Hun er også æresmedlem i NUK. Heidi er cand.philol med italiensk hovedfag og har også en master i teologi. Heidi Øyma konverterte til Den katolske kirke i 1990 og var aktiv i katolsk ungdomsarbeid i Kristiansand. Hun har et stort nettverk og mange venner i det kristne og katolske Norge. Heidi har vært medarbeider i og ledet OKBs informasjonstjeneste. Hun har vært fast medlem av arbeidsutvalget i pastoralarrådet og vært redaktør av kirkebladet Broen.

KATOLSK.NO/ST. OLAV

Den 20. desember 2016 forlot p. **Teklehai-manot Asfaha** Norge for å vende tilbake til sitt bispedømme Tursi-Lagonegro i Italia. P. Tekle ankom Norge 1. januar 2014 og har hatt ansvar for eritreiske katolikker i Oslo katolske bispedømme.

Vår apostoliske nuntius, erkebiskop **Henryk Józef Nowacki** går av med pensjon. En apostolisk nuntius er en embedsmann i diplomatiet til Den hellige stol og har samme rang som ambassadør. Han er akkreditert til en verdslig regjering og er også bindeleddet mellom Den hellige stol og den katolske kirke i det eller de land han virker i. Erkebiskop Nowacki ble presteviet for bispedømmet Tarnów i mai 1970. I 2001 ble han utnevnt til titular-erkebiskop av Blera og apostolisk nuntius til Slovakia. Den 28. juni 2012 ble han apostolisk nuntius til Sverige og Island. Fra den 6. oktober også til de øvrige nordiske land. Erkebiskop Nowacki forlater Stockholm den 20. februar. Hans etterfølger er ennå ikke utnevnt.

KATOLSK.NO/ST. OLAV

Adventsaksjonen 2016

Under Adventsaksjonen 2016 samlet Norges Unge Katolikker (NUK) inn penger til Caritas sitt prosjekt «inkluderende utdanning i Vietnam».

Våre medlemmer og lokallag hadde igjennom hele adventstiden flere ulike aktiviteter for å samle inn penger. Vi er imponert over den store innsatsen de mange hundre frivillige over hele landet har lagt ned i årets Adventsaksjon. Per 25. januar 2017, viser opptellingen at vi har klart å slå fjorårets beløp og at vi er oppe i hele 535 948 kroner. Norges Unge Katolikker vil takke alle frivillige, alle givere og alle menigheter som har bidratt til å samle inn så mye penger til et veldig godt formål.

HENRIK EMIL GREVE,
GENERALSEKRETÆR NUK

Oslo katolske bispedømme

DEN 9. AUGUST 2016 utnevnte biskop Bernt I. Eidsvig Can.Reg. av Oslo p. **Gustaw Wojciech Brzozowski O.M.F** til kapellan i St. Franciskus Xavierius menighet i Arendal. Utnevnelsen gjelder for en periode på tre år.

DEN 9. SEPTEMBER utnevnte Bernt I. Eidsvig **Grzegorz Iskra, Andrezej Anczok** og **Bogdan Szymonek** til ekstraordinære kommunionsutdelere i Asker og Bærum katolske menighet. Utnevnelsene gjelder for tre år, frem til 9. september 2019.

DEN 15. SEPTEMBER utnevnte biskop Eidsvig **Tomasz Nowak** og **Nicolai To** til kirkelige assistenter i St. Frans menighet, Larvik. Samme dato utnevnte han også br. **Bjarne Falkanger OFM** og sr. **Walburgis Schwarzer OSC** til ekstraordinære kommunionsutdelere i menigheten. Utnevnelsene gjelder for tre år fra 15. september 2016

DEN 25. NOVEMBER utnevnte biskop Bernt Eidsvig Can.Reg av Oslo **Tom Schjelderup Skare** til leder av skolestyret ved St. Paul Gymnas, Bergen. Samme dato har han også utnevnt **Dom Alois Brodersen** Can.Reg. til nestleder, **Ellen Cathrine Greve** til medlem og **Knut Robberstad** til varamedlem i skolestyret. Alle utnevnelsene har virkning fra 19. oktober 2016 til 31. desember 2017.

DEN 1. DESEMBER 2016 utnevnte biskop Bernt I. Eidsvig Can.Reg. av Oslo p. **Eystein Freuchen** til kapellan i 100 prosent stilling i Mariakirken menighet på Stabekk. Samme dato utnevnte han følgende ekstraordinære kommunionsutdelere for St. Paul menighet, Bergen: **Hjørdis Danbolt, Ton Nguyen, Jan Wilhelm Werner, Anne Britt Høibye,**

Anne Kirsten Eek-Larsen, Willem von Erpecom, Ronaldo Estrada, Ewa Siarkiewicz Bivand, Erik Andvik, Jozef Gorczowski, Jan Pajchel, Ewa Wierzbicka, Carole Husby, Elisabeth Encinas, Peter Nwafor, Andrew Keenan, Edith Martinez, Lavina Dimitry, Luchino Larrasabal, Cecilie Ababiocesipa, Charles Sebastian, Tore Ludvig Olsen, Stefan Bivand, Tomasz Dymarczyk, Piotr Jaworski. Utnevnelsene gjelder for en periode på tre år fra 1. desember 2016.

DEN 14. DESEMBER 2016 utnevnte biskop Eidsvig p. **Lucas Joel Salas Tobón** til sjelesørger for spansktalende katolikker i Oslo, Drammen og Kristiansand. Utnevnelsen har en virkning for en periode på ett år.

DEN 16. DESEMBER utvidet biskop Eidsvig p. **Joseph Mulvins** oppdrag som fengselsprest for Oslo fengsel, Ullersmo fengsel ved Krogsrud avdeling, Ila fengsel og forvaringsanstalt, Drammen fengsel og Bredtveit fengsel, forvarings- og sikringsanstalt, til også å omfatte Kongsvinger Fengsel.

MELDING FRA OSLO KATOLSKE
BISPEDØMME/ST. OLAV

Tromsø stift

Biskop Berislav Grgić av Tromsø har foretatt følgende utnevnelser: Pastor **Gunther Josef Jäger** avsluttet 6. januar 2017 sitt verv i konsultorkollegiet; Pastor **Antonius Sohler** ble 8. januar 2017 utnevnt til medlem av konsultorkollegiet for Tromsø stift.

MELDING FRA TROMSØ STIFT/ST. OLAV

Pavens bønneintensjoner

Januar

Kristen enhet

At alle kristne må være trofaste mot Herrens lære ved å strebe etter å gjenopprette kirkelig kommunjon gjennom bønn og søskenkjærlighet og ved å samarbeide om å møte utfordringene menneskeheten står overfor.

Februar

Trøst for de nødlidende

At alle som lider nød, må bli tatt vel imot og finne trøst i våre fellesskap, særlig fattige, flyktninger og marginaliserte.

Mars

Bistand til forfulgte kristne

At forfulgte kristne må bistås med hele Kirkens bønner og materielle hjelp.

Pavens bønneintensjoner på YouTube.

Pavens bønneintensjoner blir filmatisert og lagt ut på YouTubekanalen: The Pope Video. Videoene er teksten på engelsk. For å se de, følg linken: <https://goo.gl/vsn2b5>. Hvis du ønsker å lese mer om videoene kan du gjøre det på <http://thepopevideo.org/>. Videoene blir også lagt ut på katolsk.no.

Sigrid Wittenberg

TEKST: **ST. JOSEPHSØSTRENE/
ST. OLAV**

FØDT: 21. MAI 1925 I GRONAU/
TYSKLAND
DØDE: 16. JANUAR 2017 PÅ ST.
JOSEPHSØSTRENES HJEM, GREFSEN
BEGRAVET: 25. JANUAR 2017 PÅ
GREFSEN KIRKEGÅRD

SR. SIGRID WITTENBERG ble født den 21. mai 1925 i Gronau/Tyskland. Som 23 åring inntrådte hun hos St. Josephsøstre i Albachten/Tyskland. Etter et halvt år som postulant i 1949 reiste hun til Norge og begynte sitt novisiat på Vor Frue Villa, i Oslo. Hun avla sine første løfter i 1951 og sine evige løfter i 1954 på St. Joseph Institutt i Oslo. Fra 1951 arbeidet hun på vårt barnehjem. I 1971 tok hun utdanning som barnevernspedagog og ble bestyrer på barnehjemmet.

Sr. Sigrid hadde mye kunnskap og erfaringer. Hun var engasjert i livet til mange barn og ungdommer som fant et nytt hjem på barnehjemmet inntil det ble avviklet i 1979. Etter det ble Sr. Sigrid forstanderinnen på Vor Frue Villa, som ble et hjem for eldre søstre og søstre under utdanning. I 1980 hadde hun et åndelig fornyelseskurs på Regina Mundi i Roma og i 1981 et kurs i engelsk i Irland. Fra 1982 til 1988 var hun Provinsforstanderinne.

Sr. Sigrid var et meget klokt og jordnært menneske, som kunne se stort på tingene. Hun har brukt sine evner og talenter fullt og helt både som barnevernspedagog og i sine ledende stillinger. Hun har vært med på to store byggeperioder på Grefsen, både på låven og i hovedhuset og har vært med på en del nedleggelse av kommuniteter og Institusjoner. Hun kunne komme med løsninger på en del kompliserte saker og med overraskende og nyskapende innspill.

Sr. Sigrid var sjenerøs, hadde et varmt hjerte, arbeidet hardt og sparte seg ikke. Hun hadde også humoristisk sans. Sr. Sigrid var kjent for sine fargerike drømmer som av og til gikk i oppfyllelse på en underfull måte. Hun har brukt sine spesielle evner og krefter i tjeneste for mange mennesker både unge og eldre. Hun hadde god kontakt med venner og ansatte. Sr. Sigrid var en stor kvinne som har betydd mye for mange. Mange av de første båtflyktninger som kom til Norge husker henne godt fra denne tiden og særlig Sr. Jaqueline som bodde 10 år på Vor Frue Villa. Vor Frue Villa hadde alltid en åpen dør.

I 1993 flyttet Sr. Sigrid til Porsgrunn menighet. Der virket hun som sakristan. Hun var med på å avslutte vår virksomhet i Porsgrunn og fra 2004 bodde hun på Grefsen. De siste 10 år var hun på vår sykeavdeling. Sr. Sigrid kom fra en stor og troende familie. Hun har holdt god kontakt med sin familie. Troen og tilliten til Gud i alt hun gjorde var urokkelig. Hennes bønneliv ble utdypet ved fornyelses kurs i teologi i Regina Mundi og hun har hatt mange år gleden av våre individuelle retretter i den Ignatianske tradisjon.

I alderdommen hadde hun vanskelig for å akseptere sin egen maktesløshet og begrensning. Sr. Sigrid døde meget fredelig nesten 92 år gammel, etter å ha kjempet den gode kamp. Jesus Kristus som var lyset på hennes vei livet igjennom, ble hennes lys og styrke også i døden. Nå ser hun Ham som er lyset og som hun har viet hele sitt liv til.

Vi takker Sr. Sigrid som var for oss alle en interessert og omsorgsfull medsøster og for hennes store innsats for provinsen, kongregasjonen, Kirken og samfunnet. La oss be for vår kjære Sr. Sigrid og be også om hennes forbønn for oss. Må hun hvile i Guds kjærlighet og fred!

May-Lisbeth Myrhaug

TEKST **SR. ANE-ELISABET RØER OP**

*Onsdag 4. januar avgikk
May-Lisbeth Myrhaug med
døden. Dagen før fikk hun
en kraftig hjerneblødning og
livet sto ikke til å redde.*

FOR OSS PÅ KATARINAHJEMMET var hun en god venn gjennom mange tiår, for de fleste andre i det katolske miljøet i Oslo var hun kjent som en meget engasjert katolikk.

Hun jobbet med interreligiøse spørsmål, var en drivende kraft bak opprettelsen av en katolsk-ortodoks samtalegruppe, og holdt i gang Katolsk akademi i en årrekke. Hun var også engasjert politisk og i samisk kultur og historie.

May-Lisbeth vokste opp i et læstadiansk miljø i en sjøsamisk familie i Birtavarre i Lyngenfjorden, Troms. Hun utdannet seg først til sykepleier, men gikk etterhvert videre og begynte med studier i arkeologi og religionshistorie ved Universitetet i Tromsø. Hun tok magistergrad i religionshistorie om samisk religion som resulterte i boken: «I modergudinnens fotspor. Samisk religion med vektlegging på kvinner og gudinner.»

Veien til Den katolske kirke kan synes lang, men Kirken ble selve ankerfestet i livet hennes. Det ble bare enda tydeligere da alvorlig sykdom satte begrensninger på hennes virkefelt. Hun hadde et ukuelig mot og et sterkt håp om å komme på bena igjen og fortsette sin gjerning. Det kan hun nå som hun er kommet til målet. Måtte hun hvile i fred.

St. Olav blir gratis abonnementsblad

Høsten 2017 går vi over til en ordning hvor St. Olav kirkeblad blir abonnementsblad. Bladet vil fortsatt være gratis, men alle som ønsker å få bladet tilsendt, må tegne et gratis-abonnement. Hvert nummer fremover vil fremdeles bli publisert digitalt på katolsk.no.

For å abonnere:

- Send epost med navn og adresse til: abonnement@katolsk.no
- Send SMS til 417 16 052 med kodeord STOLAV etterfulgt av navn og adresse
- Ring inn navn og adresse til: 23 21 94 21

